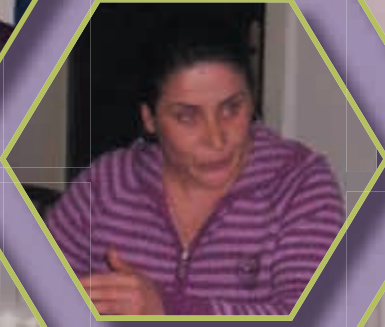

Kadın

**Batman
TÜPRAŞ'tan
Kadınlar:**

**Ya Kazanacağız,
Ya Kazanacağız**

**Tibet Şirketler Grubu'nda
sendikalaşma mücadelesi**

Resim İyi Hissettiriyor

**Ressam Dilek Demirci'yle
söyleşi**

**Emine Bozkurt'un "Türkiye'de
Kadın Hakları" Raporu**

"Esasında her şeyi kadınlar yapıyor"

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

1 Mayıs'ta Alanlara! (4)

Daha Yapılacak Çok İş Var (5)

"Türkiye'de Kadın Hakları Raporu", Ülkemizde Kadının Durumunu Gözler Önüne Seriyor

Ya Kazanacağız, Ya Kazanacağız (6)

Tibet Şirketler Grubu'nda Sendikalaşma Mücadelesi Sürüyor

8 Mart'ta Alanlardaydık (9)

Türk-İş Kadın Emelinin İzini Sürüyor (10)

"Kadın Emeli Platformu" Oluşturuldu

Hak, Hukuk Peşinde (11)

Tarihten Kadın Sesleri / Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır

Öncelikle Kadınlar İşten Atıldı (12)

Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu'ndan Nadizhda Daskalova'yla Söyleşi

Cinsel Şiddet ve Tecavülden Korunma Rehberi (14)

Sendikal Mücadelenin Gayretli Kadınları (15)

Dünya Sendikalarından

Esasında Her Şeyi Kadınlar Yapıyor (16)

Batman TÜPRAŞ'tan Petrol-İş Üyesi Kadınlarla Söyleşi

Resim Üretirken Kendimi Çok İyi Hissediyorum (20)

Ressam Dilek Demirci'yle Söyleşi

Sendikal Olma Hakkını Engelleyenlere Hapis (23)

Haklarımız / Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Dikkat! Canavar Gıdalar Her Yerde (24)

Çevre / GDO Karşıtı Platform Temsilcilerinden Mebruke Bayram'la Söyleşi

Zayıflığın Endişe Verici Boyunduruğu (26)

Ruh Hali

Baharla Gelen Yorgunluk (28)

Sağlık Köşesi

İyi Bir Hamilelik İçin (29)

Jinekoloğunuz Diyor ki / Hazırlayan: Dr. Selma Dönmez

Evet, Mutfakta Birileri Var! (30)

Kadın Gönlünün Çiçekleri: Oyalar (32)

Gaia Tasarım'dan Aynur Eldem ve Özgül Kaptan

Metropoldeki Kadını Anlatan Erkek (34)

Kültür-Sanat

Derdini Söylemeyen (35)

Petrol-İş Kadın Dergisi

Nisan 2005 / Sayı 14

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter
İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:
Genel Başkan **Mustafa Öztaşkın**

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırlı

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırlı

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Bileşim Yayıncılık, Fuarçılık ve Tan. Hiz. AŞ / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: petrol@tnn.net

(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

20 Nisan 2005'te basılmıştır.

Merhaba

Baharın kendini iyiden iyiye gösterdiği günlerde yine karşınızdayız...

Ama ülkede bahar havası yok bir süredir. Üzücü, toplumsal barışı tehdit eden olaylar cereyan ediyor ne yazık ki...

Reklamlarda görmüşsünüzdür... Dünyaya kara delik olarak gördükleri Petkim'i şimdi "sanayi devi" diye halka arz ediyorlar... Onların halka arz dedikleri şey parçalayıp, satmak... Sendikamız Petrol-İş, sabır ve inatla sürdürdüğü mücadele ile Petkim'in blok satışını durdurmuştu. Şimdi halka arz edeceğiz diye parça parça satıyorlar... Bu bir özelleştirme... Konuyla ilgili haberimizi gündem sayfalarında bulabilirsiniz...

Avrupa Parlamentosu Kadın Milletvekili Emine Bozkurt, geçtiğimiz günlerde "Türkiye'de Kadın Hakları" başlıklı raporunu Avrupa Parlamentosuna sundu. Tüm kadınları yakından ilgilendiren ve önemli görüşler içeren raporun özetini bu sayımızda bulacaksınız.

8 Mart'ta kadın kuruluşlarının ve demokratik kitle örgütlerinin ortak tertiplediği Kadıköy'deki mitingdedik. Stand açtık, Petrol-İş Kadın'ı ve sendikamızı anlattık... Dergi verdik, görüş alışverişinde bulunduk... Olayın ayrıntılarını ve miting izlenimlerini 8 Mart yazımızda bulacaksınız...

Bu sayımızda Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu Sosyal ve Sendikal Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Yardımcısı Nadezhda Daskalovayı ağırladık. Onunla emek ve kadın cephesinde komşumuzda olanlar üzerine konuştuk. Özelleştirmelerin kadınların ev içlerine sürülmesi sürecinin hızlandığını görmek, üzücüydü ama bizim için şaşırtıcı değildi. Hem söyleşi sırasında, hem de söyleşinin yayına hazırlanmasında İngilizcesiyle katkıda bulunan Petrol-İş Eğitim Uzmanı Erhan Kaplan'a da teşekkür ediyoruz.

Dünya sendikal örgütlenmesi içinde kadınlar nerede ve neler yapıyorlar? Kardeş sendikalarından Alman Maden, Kimya ve Enerji İşçileri Sendikası'nın deneyimlerine baktık... Bizce çok öğretici...

1 Mayıs'ta emeğin kardeşliği için

Bu sayımızın Petrol-İş'li kadın konukları Batman TÜPRAŞ'tan arkadaşlar bir süredir bize soruyorlardı

"Nerede bizim söyleşi?". Bir sayıya iki söyleşi koymadığımız için biraz beklettik onları... Lütfen derdimizi anlayın ve bizi affedin arkadaşlar...

Sağlık en büyük hazinemiz. Ama kadın bedenleri toplumun bize sunduğu roller üzerinden devamlı ve durmadan yeniden tanımlanıyor... Kadınları tehdit eden zayıflık hastalığını, tarih ve kadın sağlığı tarihi üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanıdığımız Feryal Saygılıgil yazdı. Kendisine teşekkür ediyoruz...

Genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) bir süredir kamuoyunu meşgul ediyor... Nedir bunlar ve bizlere zararları nelerdir? Konuyla ilgili "GDO'ya Hayır Platformu" sözcülerinden Mebruke Bayram'la görüştük... Çevre sayfalarımızdaki bu söyleşi dikkatle okumanızı öneririz. Zira durum ciddi...

Kültür sanat olaylarına fazla yer vermediğimiz için bizi eleştirenler oldu... Bu sayı, eleştiriyi yapanları memnun edecek nitelikte... Kültür sanat haberi menümüz oldukça zengin.

Dilek Demirci bir kadın bir ressam ve bir anne. Onunla sanatını ve günlük yaşamını, bunların birbirine yansımalarını konuştuk. Hoş bir sohbet oldu...

Sanatta beden dilini kullanmak ya da pandomim, büyük şehirlerdeki kadını pandomimle anlatan bir sanatçı, üstelik de bir erkek sanatçı ile konuştu Aysun arkadaşımız...

Kültür sanat köşelerimizde yer alan ilginç haberlerden biri de oya sergisi...

Baharla birlikte yediklerimiz, içtiklerimiz biraz daha önem kazanmaya başladı... Bu sayıda da sizlere ve eşlerinize pratik ve sağlıklı tarifler hazırladık...

Tarih, jinekoloji, hukuk sayfalarımızda uzman arkadaşlarımız bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşıp, yolumuzu aydınlatıyorlar yine...

Önümüz 1 Mayıs biliyorsunuz... 1 Mayıs emekçilerin bayramı... Bayramda biz Petrol-İş'li kadınlar alanlarda olacağız ve hep birlikte daha iyi günler için taleplerimizi haykıracağız.

Günlerin iyi haberler getirmesi dileği ile herkesin 1 Mayıs'ını kutluyor, "Yaşasın 1 Mayıs, yaşasın emeğin kardeşliği" diyoruz.. Yeni bir sayıda buluşmak üzere şimdilik hoşçakalın...

Petkim için, Tüpraş için, geleceğimiz için

1 MAYIS'TA ALANLARA!

Özelleştirme hareketi devam ediyor... Şimdi de Petkim'i parça parça satmak istiyorlar... Blok satışı durduran sendikamız, halkı suça ortak olmaya çağırıyor... 1 Mayıs'ta alanlarda olup işyerlerimize ve geleceğimize sahip çıkalım...

Petkim'i bu kez de parçalayarak satmak istiyorlar. İki yıldır Petkim'i "karadelik, kambur, zarar ediyor" diye blok satış yöntemiyle haraç mezat özel sektöre devretmeye çalışan hükümet, birden bire çark etti "Petkim'i kâr eden bir sanayi devi olarak tanımladı" ve onun "yüzde 30'unu halka arz edeceğim" diyor.

Dünden bugüne tabii ki bir şey değişmedi. Petkim dün de bugün de dünyanın beş büyük petro kimya pazarından birinde yer alıyor ve bu pazarın üretimini ve fiyatlarını kontrol ediyor. Yılda 40 milyon dolar kâr ediyor. Kendi öz kaynaklarıyla 330 milyon dolarlık yatırım yapabiliyor. 109 milyon dolar nakit parası bulunuyor. AB standartlarıyla üretim yaparak dünya pazarlarında rekabet edebiliyor... 3967 kişiyi istihdam eden Petkim, 2000-2003 yılları arasında ülke ekonomisine 850 trilyon TL katkı da sağladı... Hükümet bu gerçekleri bilmiyor muydu? Tabii ki biliyordu... İki yıl önce hangi nedenden "zarar ediyor" diye satılmak istendiyse Petkim, bugün aynı nedenden halka arz edilmeye çalışılıyor... Amaç özelleştirme...

Evet, Petkim bu kez de hileli yoldan özelleştirilerek büyük sermayeye peşkeş çekilmek isteniyor...

Suç ortak olmayın

Sendika Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın Petkim'in 40. yaş gününde yaptığı konuşmada bu gerçeği şöyle vurguluyor: "Petkim'i neredeyse değerinin beşte

birine elden çıkaracaklardı. Kamuoyunun da desteği ile mücadele vererek bunu önledik. Bugün ise "halka arz" adı altında parça parça satmak istiyorlar. Buna izin vermeyeceğiz. Halka arz yöntemi bir aldatmaca, blok satışa giden yolun bir başlangıcıdır. Bugüne kadar yapılan "halka arz" uygulamalarının nasıl sonuçlandığını biliyoruz. Hisse senedi alan küçük tasarruf sahipleri bir süre sonra bu hisseleri elden çıkarmak zorunda kalıyorlar ve büyük sermaye grupları bu hisseleri topluyor. Halkımıza sesleniyoruz; bu aldatmacaya kanmayın, suça ortak olmayın."

Petkim ve Tüpraş, Ortadoğu'da stratejik öneme sahip iki kuruluş... Irak'ı özelleştirenler, onları da özelleştirmek istiyorlar... Irak'ı özelleştirenler Türkiye'nin 341 milyar dolar borcunun da alacaklısı... Ortadoğu'da Petkim gibi modern ve gelişen bir kurum yok... Tüpraş da Petkim'e göbek bağı ile bağlı... Stratejik öneme sahip bu kuruluşlar, özelleştirmecilere bırakılamaz.

Önümüz 1 Mayıs... 1 Mayıs, emeği ile geçinenlerin, emekten yana olanların bayramı... İşçilerin 8 saatlik işgünü elde etmek için başlattıkları bu gelenek, bugün Türkiye'de özelleştirmelere, yoksulluğa karşı mücadeleyle devam ediyor...

Petrol İş'li kadınlar emeklerine, ülkenin ve çocuklarının geleceğine sahip çıkmak için 1 Mayıs'ta alanlarda olacaklar...

Daha yapılacak çok iş var

Ocak ayında Türkiye’ye gelerek kadınların ekonomik, toplumsal ve siyasal etkinliklerdeki rolü üzerine incelemede bulunan Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi üyesi Emine Bozkurt, hazırladığı raporu geçtiğimiz günlerde Avrupa Parlamentosu’na sundu. Türkiye-AB görüşmeleri çerçevesinde, kadın haklarına yönelik gelişmelerin değerlendirildiği rapora göre atılan adımlar olumlu, ancak uygulamada eksiklikler var.

Selgin Zırlı

Hollanda’da yaşayan Türk asıllı Avrupa Parlamentosu milletvekili Emine Bozkurt, “Türkiye’de Kadın Hakları” başlıklı raporuyla şimdiye kadar kadın hakları konusunda atılan adımları ele alıyor, yasaların uygulanmasında yaşanan sorunlara dikkat çekiyor. Raporda, kadınların ayrımcılığa ve şiddete uğramasından siyasete katılımının azlığına kadar birçok konuda görüş belirtiliyor.

Sığınma Evleri Yetersiz

Hükümetin kadınlara ilişkin politikalarının incelenmesi sonucu ortaya çıkan raporda, politika ve iş yaşamı sözkonusu olduğunda kadın sayısının azlığına dikkat çekiliyor. Kadına uygulanan şiddetle ilgili olarak daha fazla sığınma evi açılmasının şart olduğunu belirten Emine Bozkurt, 70 milyon nüfuslu bir ülkede yalnızca 14 sığınma evi bulunmasını eleştirerek Türkiye’deki mevcut yasal düzenlemelerle nüfusu elli binin üzerinde olan 250 yerleşim yerinde de sığınma evi açılmasının mümkün olduğunu söylüyor. Hükümetin 2005 yılı sonuna kadar beş sığınma evi daha açılacağı yönündeki açıklamasını bir ilk

adım olduğu, bu durumun memnuniyet verici olduğu belirtiliyor.

Kadınlar Yeterince Temsil Edilmiyor

Türkiye’de nüfusun yüzde 51’ini oluşturan kadınların Meclis’te yüzde 4.4’lük oranla temsil edildiğini belirten rapor, parlamentoda kadın milletvekilinin artması için kota uygulamasına gidilmesini öneriyor.

Pozitif Ayrımcılık Şart

Mevcut durumda, hayatın her alanında kadınlara yönelik negatif ayrımcılığın olduğu, bu nedenle, pozitif ayrımcılık önlemlerine başvurulması gerektiği belirtiliyor.

Eğitime Önem Verilmeli

Türkiye’de kadın haklarının geliştirilebilmesi için eğitime önem verilmesi gerektiğini belirten rapora göre okul çağına geldiği halde okula gönderilmeyen kız çocuklarının sayısı 600 bin ile 800 bin arasında.

Şiddete Tahammül Yok

6 Mart 2005’te Beyazıt’taki 8 Mart kutlamalarına güvenlik güçlerinin müdahalesini ‘kadına şiddet’ olarak gören ve kınayan rapor, güvenlik güçlerinin aksine kadına yönelik şiddeti önlemesi gerektiği, bu amaçla onların eğitilmesi gerektiğini belirtiyor.

İşgücüne Katılım Hızla Düşüyor

Kadınların işgücü piyasasına katılımında hızla düşüş olduğunu belirten rapora göre kadınların ancak yüzde 27’si çalışarak geçimini sağlayabiliyor. Kadının çalışması konusundaki

önyargıların devam ettiği belirtilirken, ekonomik bağımsızlık sağlanmadığı müddetçe kadınların haklarını savunup uygulayabilmelerinin mümkün olmadığı hatırlatılıyor.

Töre Cinayetleri de Unutulmadı

Türkiye’de kadınların maruz kaldığı her türlü şiddete karşılık hükümetin önlem alması gerektiğini belirten rapor; özellikle zorla evlendirme, çok eşli evlilik, töre cinayetleri gibi suçların önlenmesi konusunda hükümeti kampanyalar düzenlemeye, yargı aşamasında tanıkların güvenliği için özel önlemler almaya çağırıyor.

Sorun Uygulamada

Kadın haklarına yönelik yasalarda şimdiye kadar büyük ilerleme kaydedildiğini ve hükümetin reformlar konusundaki çabalarının takdire şayan olduğunu belirten rapor, temel sorunun yasaların uygulanmasından kaynaklandığı görüşünde. Raporda ayrıca uygulama aşamasında sivil toplum örgütlerine büyük görev düştüğü, hükümetin bu örgütleri desteklemesi gerektiği görüşü yer alıyor. ♀

Ya kazanacağız, ya kazanacağız

“Burada biz tarih yazıyoruz” diyor Ayten... İnancılı ve kararlı... Pendik-Kurtköy’de Tibet Şirketler Grubu’nda sendikalaşma mücadelesi veren 38 arkadaşımızı eylem alanında ziyaret ettik. Teybimizi kızlara yönelttik... Haklı olmanın gururu ile başları dimdik, bilinçli, umutlu, zehir gibi kızlardı...

Necla Akgökçe

Eylem alanına geldiğimizde, yol boyunca başımıza çöken kara bulutlar yağmur biçiminde ini-verdiler aşağı... Yani, oldu mu şimdi? Kızlı, erkekli Petrol-İş şapkalı ve önlüklü arkadaşlar karşıladılar bizi. Eylem alanında tahta sandıklardan yapılmış, kulübelere davet ettiler. Kulübelere birinde çay pişiyordu... Doktor Bey tansiyon aletini çıkardı ölçmek için, biz de kendi üretim aletlerimizi koyduk, kulübedeki ters döndürülmüş tahta sandığın üzerine. Biraz sonra arkadaşlar geldiler ve başladılar anlatmaya.

Merhaba kolay gelsin, sizi tanıyabilir miyiz, niçin buradasınız anlatır mısınız?

Gülcan Akgül: Sosyal haklarımızı aradığımız için buradayız. Beş altı yıllık elemandım, Tibet’te kulak çubuğu bölümünde çalışıyordum... Bizi işten çıkartırlarken, bölümümüzün kapatılacağını söylediler. Aşırı derecede fire

var, işler iyi gitmiyor dediler ve bundan dolayı işten çıkardılar. Ama bu gerekçe doğru değildi... Çünkü bir süre önce sendika çalışmalarına başlanmıştı, biz sendikaya üye olduğumuz için atıldığımızı düşünüyorduk. Sonra da zaten böyle olduğunu anladık.

Aynı yöntemi izlemeye devam ediyorlar. Bir hafta önce ‘sıvı sabun bölümünü kapatıyoruz, elemana ihtiyacımız’ yok diye arkadaşlarımızı yine işten çıkarttılar... Biz de burada yasal hakkımız için direniyoruz.

Peki niçin sendikalı olmak istediniz?

Aldığımız ücret, asgari ücretti... Beş altı yıldır değişmedi. Bunun artık farklı olması lâzımdı. ‘Bu yıl düzelecek’, ‘ertesi yıl düzelecek’ diye bekledik, durumumuzun iyiye gitmesi gerekirken her yıl daha kötüye gitmeye başladı. Sorunlarımızı dile getirmek istediğimizde ise ‘çalışmak istiyorsanız çalışın, çalışmak

istemiyorsanız kapı orada’ diyorlardı bize... Örgütsüzdük, bir şey yapamıyorduk... Güvencemiz olsun diye sendikalı olmaya çalıştık...

Eylemde günler nasıl geçiyor, neler yapıyorsunuz?

Biz on günden bu yana buradayız. Her gün sabah yedi buçuk ile akşam yedi arasında buradayız. Eylemde ne tür kararlar alacağımızı, kendi geleceğimiz için ne tür çalışmalar yapabileceğimizi konuşuyoruz. Bazen eğleniyor, bazen kitap okuyoruz, bu bilgileri birbirimizle paylaşıyoruz.

Bir okul gibi olmuş.

Evet bir okul gibi.

Çevrenin tepkisi nasıl?

Önce bakıp geçiyorlardı. Sonra gelip sormaya başladılar... Haklı buluyorlar... Yoldan geçen bazı araçlar da korna çalarak destekliyor.

Sizi tanıyalım, kaç zamandır çalışıyorsunuz hangi bölümde çalışıyorsunuz ve ne zamana kadar buradasınız?

İsmim **Canan Sarı**, 19 yaşındayım. Tibet’te yedi aydır çamaşır suyu bölümünde çalışıyordum. ‘Bu bölümü kapatıyoruz’ dediler ve sabun bölümünde çalışmaya başladım, daha sonra sendikaya üye olduğum için çıkardılar.

Çalışmayı seviyor musunuz?

Seviyorum. Kendi isteğimle başladım çalışmaya. Ailem de destekliyordu... Çalışmak istiyorum... İşimi geri almak istiyorum. Sendika girdiği zaman işe geri döneceğim. Çamaşır suyu bölümünde erkek eleman yoktu, hep kızlar çalışıyordu. Biz erkeklerin yaptığı işleri

bile yapıyorduk. Koca koca bidonları biz kaldırıyor, paletleri biz çekiyorduk. **Serpil Özdemir:** Ben Serpil. Gıda bölümünde çalışıyordum. Bölümümüz kapandığı için bizi başka bölümlere gönderdiler. Sendikaya üye olduğumuz için işten çıkardılar. Burada hakkımızı arıyoruz.

İyi de yapıyorsunuz hakkınızı aramakla. Üzerinizdeki eylem gömleklerinde de yazdığı gibi sendikalı olmak anayasal bir haktır. Peki kaç senedir çalışıyordunuz?

Bir sene yedi ay oldu. Çalışmayı seviyorum ve çalışmaya devam etmek de istiyorum. Zaten çalışmak zorundayım da.

Evlı misiniz, çocuk var mı?

Evet evliyim... Bir kızım var..

Kime bıraktınız onu, sizi aramıyor mu?

Kayınvalide ile kayınpeder bakıyor sağ olsunlar. Yok aramıyor alışık. Ufaklığından beri çalışıyorum ben. Daha önce başka bir işyerinde hosteslik yaptım.

Onlar destekliyorlar mı sizi?

Evet destekliyorlar. Eşim de destekliyor. Onlar desteklemese burada olamam.

Ayten Bıçak: Ben Ayten Bıçak... Bekârım. Üç buçuk senedir sıvı sabun bölümünde çalışıyordum. Sendikal sebeplerden dolayı atıldık. Petrol-İş'e üye olduk yasal hakkımızı kullandığımız için işten atıldık... Ama ben Tibet'e sendikanın gireceğine inanıyorum. Petrol-İş'in kazanacağına inanıyorum. Sonuna kadar da buradayız.

Nursel Aydoğdu: İsmim, Nursel Aydoğdu. Tibet'te dört buçuk yıldır çalışıyorum. Bekârım... Önceden üretimdedim, daha sonra İşletme Müdürlüğü'ne geçtim.

Ne iş yapıyordunuz orada?

Üretimleri bilgisayara işliyordum. Büro işi yapıyordum yani. Beni de sendikaya üye oldum diye çıkardılar. Fabrikadaki durumum iyiydi esasında ama arkadaşlarımla birlikte olmak için üye oldum sendikaya.

Aileden herhangi bir karşı çıkış var mı, 'niye eyleme gidiyorsunuz' diyorlar mı?

Hayır, destekliyorlar...

Ayşe Alçın: Yedi aydır burada çalış-

yordum. Sıvı sabun bölümü kapanıyor diye çıkardılar, oysa ben çamaşır suyu bölümü elemanıydım. İşimi de seviyordum... Öğrenince sendikaya üye olduğumuzu işten çıkardılar. Yeri geldi mi kaç kilo ağırlıktaki paletleri çekiyorduk. Erkeklerin yaptığı işleri yapıyorduk.

Niçin çalışıyordunuz?

Ayşe Alçın: Eşime destek için çalışıyordum... Çocuğun epey bir masrafı oluyordu. Çocuğuma istediğim şeyi alabiliyordum çalışırken. Mesela çocuk bisiklet istediğinde ben kendi paramla alabiliyordum. Eşimin parası ikiye bölünmüyordu... Kenara bir miktar para da koyabiliyordum çocuğumun sağlığı için... Şimdi kötü tabii. Eşim çalışıyor, kıt kanaat bir şeyler yapıyoruz ama...

Çocuk nerede şimdi?

Oğluma kayınvalidem bakıyor...Havalar iyi olduğu zaman çocuğu da getirdim buraya...

Kayınvalideniz ile aranız nasıl?

İyidir. Aramızda çatışma yok... Destekliyor bizi. Hatta eylem yerine gelmek de istiyor... Ama işleri olduğu için gelemiyor... Eşim uğruyor daha ziyade...

Peki siz nerede çalışıyordunuz?

Bahtiyar Aydoğdu: Ben de çamaşır suyu bölümü işçisiydim ve dört buçuk yıldan beri çalışıyordum. Sendikaya üye olduğunuz için çıkarıyoruz dediler...Ben de çalışmayı işimi seviyordum.

İyi işçilerdiniz yani?

Evet öyleydik... Hepimiz kalifiye elemanlardık... Seviyorlardı güya. Ama çıkardılar.

Öyle açık açık söylediler mi?

Birkaç kişi birden: Evet, açık açık resmen söylediler. Hatta istifanızı verin, tekrar işe başlayın dediler.

Hülya Özcan: Ben Hülya Özcan. Bekârım... Beş yıldır çalışıyordum... Bölümünüz kapatılıyor dediler, öyle çıkardılar. Ben de işimi seviyorum.

Aileniz nasıl bakıyor direnişe?

'Sonuna kadar senin yanındayız, hakkınızı arayın' diyorlar. Daha iyi imkânlarla sahip olalım biraz daha rahat yaşayalım dedik, böyle oldu... Ama kararlıyız bakın yağmur yağıyor biz buradayız... Güneşte de burada alacağız direneceğiz sonuna kadar. Kendimiz için bir şey yapamasak da içerideki arkadaşlarımız için buradayız.

Ne sağlıyor çalışmak size?

Kendi ayaklarım üzerinde duruyordum... Kimseye muhtaç değildim. İstedigimi alıyordum. Eve yardımcı olabiliyordum. Şu an bayağı zorlanıyorum. İki aydır boştayım, bu beni ve ailemi çok etkiledi.

Ayşe Deniz: İki senedir çalışıyorum. Ben de bekârım. Sıvı sabun elemanıydım ama beni kulak çubuğunda çalışıyormuş gibi gösterdiler, orayı da kapattıkları için beni de işten çıkardılar. Gerçek neden tabii ki sendikaya üye olmak. Ben de işimi ve çalışmayı seviyorum. İşimi kaybetmek istemiyorum. Bunun için burada mücadele veriyoruz, sonuna kadar da direneceğiz. Ailem destekliyor beni de... Eylem yerine de geliyorlar. Ağabeyim geliyor, yengem geliyor. Çünkü biz haklıyız onlar da biliyorlar bunu...

Topyekün mücadele veriyorsunuz yani?

Evet, evet...

10 gündür eylem yapıyorsunuz neler değişti yaşamınızda anlatır mısınız?

Gülcan Akgül: Bu olay birbirinden farklı düşünen insanları bir araya getirdi. Başka insanlarla da ilişkiler kurduk. Kendi aramızda da bir diyalog gelişmeye başladı. İş hayatımız üzerinde

de daha bilinçli düşünmeye başladık... Bundan sonra iş yaşamımızda bazı olaylar karşısında ne tür tutumlar geliştirebileceğimizi daha iyi biliyoruz. İş yaşamındaki olumlu olumsuz şartlar üzerinde düşünmek için daha fazla fırsatımız oluyor burada... Bazı şeyleri daha somut olarak anlamaya başladık...

Biraz açar mısınız?

İşe ilk girdiğimiz sıralarda, hayatımızda yeni bir döneme başladığımız için şartların farkında değildik, çalışma koşulları açısından da bu kadar çok çaba sarfetmiyorduk... Belki de bizim gözlerimiz açılmamıştı. Yıllar geçtikten sonra baktık durumumuzda bir değişiklik yok. Olumsuzluklara hayır dedik ve koşullarımızı daha iyi hale getirmek için sendikaya üye olduk.

Burada kitap okuduğunuzu söyledi arkadaşınız, ne tür kitaplar bunlar?

Ayten Bıçak: Kültürel kitaplar. Sendikal yayınlar, hangi sendika nasıl örgütlenme yapmış, sonucunda neler olmuş, neler kazanmışlar, bu tür kitapları okuyoruz... Şu andaki meselemiz de o zaten.

İşyerinizdeki ortamınız nasıldı, kızlar fazlaydı galiba?

Kızlar fazlaydı, ortamımız güzeldi... Sendikaya üye olduktan sonra daha da iyileşti ilişkilerimiz. Eskiden aramızda daha fazla mesafe vardı, şimdi ortadan kalktı o mesafe... Eylemde ise insanları daha iyi tanımaya başladık, daha da yakınlaştık. Hepimiz kenetlendik birbirimize...

Beş altı yıldır tanıdığımız birlikte çalıştığımız arkadaşlarımız var. Fabrikadayken bazı hallerini hiç beğenmiyorduk kendimize uzak buluyorduk fakat burada eylem içinde birlikte yemek yiyip, birlikte hareket ederken daha yakından tanıdık, şimdi eskisi gibi düşünmüyoruz, ilişkilerimiz iyileşti. Bu eylemin insanları seçme konusunda da bize çok çok faydası oldu.

Kimin dost kimin düşman olduğunu anladık diyorsunuz?

Evet... Şu anda yağmur yağıyor. Mesele içerden arkadaşlar arıyor, ne yapıyorsunuz yağmurun altında diye soruyorlar çok güneş olsa yine endişeleniyorlar. Sesimiz çıkmasa “niye sesiniz çıkmadı

bir şey mi oldu” diye merak ediyorlar... Bu bize moral veriyor...

Sizin işten çıkarılmış olmanız dayanışmayı engellemedi yani?

Evet, hatta artırdı diyebilirim...

Ailelerinizin tepkisi nasıl?

Benim ailem ‘siz kendi hakkınızı korumak için eylem yapıyorsunuz, her zaman için doğruları yaparsınız’, diyorlar... Ama yanlış bir şey yaptığınızda da aileler çöküyor tabii üzerinize... .

Eylemden eve geç gittiğinizde sorun oluyor mu örneğin?

Aileden aileye değişiyor. Gecikeceğim zaman eve telefon açıp ‘gecikeceğim’ diyorum. Eve gittiğimde de soruyorlar tabii ‘hayırdır, ne işleriniz vardı?’ diye... Sorgulamadan ziyade merak içindeler... ‘Bugün ne olacak, yarın ne yapacaksınız?’ diye soruyorlar... Benim ailemde bir problem yok ama problemleri olan arkadaşlar var tabii.

İşle aranız nasıldı?

Çalışmayı seviyorum...Yalnız para kazanmak için değil, çalışınca farklı bir ortama da giriyorsunuz... Çevreniz genişliyor... Çevreniz genişlediği zaman da bilginiz artıyor ya da bilginizi nasıl artıracağınızı öğreniyorsunuz. Doğruları yanlışları tartma imkânınız artıyor. Hayata başka türlü bakıyorsunuz. Çalışmaya başladıktan sonra insanlara daha faydalı olmaya başladığımı düşünüyorum ben.

Bu eylemin ne tür faydaları oldu, yine bu konuya dönelim mi?

Nursel Aydoğdu: Biz eskiden ayrı bölümlerde çalıştığımız için birbirimize çok yabancıydık. Ama eylem bunu kırdı. Şimdi her şeyi paylaşıyoruz, eskiden belki aramızın iyi olmadığı bir arkadaş-

(Fotoğraflar: Gönül Yıldırım)

la, burada aynı kaderi paylaşmaktan dolayı bir işbirliği, bir yakınlık oluştu.

İnsan olarak farklılaştığınızı düşünüyor musunuz?

Evet tabii ki, eskiden fabrikada, farklı bölümlerde çalışan insanlar birbirlerinden ‘Tibet Hayat’ta çalışanlar’, ‘plastikhanede çalışanlar’ diye ayrılıyordu. Ama burada artık bu ayrımların suni olduğunu gördük... Her bölümden arkadaş var ve birlikteyiz, birbirimizi tanıdık, tanıyoruz. Artık farklıyız... Zaten farklı olduğumuzu da gösterdik.

Petrol-İş Kadın dergisinden beklentilerinizi sıralar mısınız?

Ayten Bıçak: Şu anda en fazla ihtiyacımız olan şey destek... Gelin bizi ziyaret edin... Moral oluyor, kendimizi daha iyi hissediyoruz

Nursel Aydoğdu: Destek istiyoruz... Arkamızda biz varız deyin, bunu hissetmek hoşumuza gidiyor. Bazen yoldan geçen birileri bize yönelip, ‘başarılar’ diyor. Bu bizi çok sevindiriyor, bize güç kazandırıyor. Ya da biri bir paket şeker getiriyor, çay getiriyor, bu da bizi sevindiriyor... Yaşlı yaşlı adamlar geliyor, soruyorlar. Onlara durumu anlatıyoruz, ‘haklısınız’ diyorlar, seviniyoruz. Destek istiyoruz, başka bir şey değil... İçerideki arkadaşların bazıları da saat altıdan sonra buraya gelip bizi destekliyorlar.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Ayten Bıçak: Biz eskiden ustabaşılarımız ve idarecilerimiz tarafından kaliteli, sevilen elemanlar olarak adlandırılıyorduk. Şimdi onların gözünde bir hiçiz... Bizi öyle tanıtmaya çalışıyorlar... Ama tarih yazacak diyoruz... Tarih kimin iyi, kimin haklı olduğunu yazacaktır. Özellikle de fabrikaya tekrar dönebilirsek. Biz şu anda içeri giremiyoruz, sendika yetki almadı ama bizim burada yaptığımız eylemin içeriye faydası oldu. Arkadaşların durumlarında bazı değişiklikler olmuş, ek zam almışlar, zam ayı olmamasına rağmen. Onların zam alması bizim için büyük bir kâr. Biz burada bütün gün ‘beraber yürüdük biz bu yollarda, beraber ıslandık yağın yağmurda’ diye şarkı söylüyoruz. Başarana kadar da söyleyeceğiz. Yani ya kazanacağız, ya kazanacağız...✂

8 Mart'ta Alanlardaydık...

Bu yıl da 8 Mart dünyada büyük bir coşkuyla kutlandı. Emekçisinden ev kadınına, öğrencisinden ev eksenli çalışanına tüm kadınlar, alanlarda ortak taleplerimiz için bir araya geldik. Eşit işe eşit ücret istedik, ayrımcılığa ve şiddete karşı öfkemizi dile getirdik.

Selgin Zırlı

8 Mart 1857'de 16 yerine 10 saatlik işgünü ve eşit işe eşit ücret için yürüyen New York'lu dokuma işçisi kadınların başlattığı ve bugün de milyonlarca kadının devam ettirdiği 8 Mart günü Türkiye'de de birçok ilde kutlandı. İstanbul'da bu yıl 8 Mart etkinlikleri 3 ayrı yerde yapıldı.

Biz de Petrol-İş Kadın Dergisi'ni temsilen 5 Mart Cumartesi günü Kadıköy'de yapılan yarı şenlik yarı miting havasındaki etkinliğe katıldık. Sendikamız Petrol-İş'in bastığı 8 Mart afişlerini ve dergilerimizi de aldık yanımıza.

Farklı gruplardan kadınlar sanki bayrama hazırlanmışçasına rengarenk, cıvıl cıvıl, morlu pembeli, allı yeşilli kıyafetlerini giymiş, toplanma yerinde gruplarına katılacak kadınların gelmesini bekliyordu. Kıyafetler gibi pankartlar da diğer mitinglerdekinden oldukça farklıydı. Çiçekler, resimler, desen desen kumaş yamaları... Ne ararsanız vardı. Eh, ne de olsa kadın işiydi.

Sabah Haydarpaşa Numune Hastanesi önünde buluşmaya başlayan kadın grupları, yavaş yavaş yürüyüş düzenine

de geçmeye başladı. Sloganlar arka arkaya patlıyor, davul zurna sesleri ortalığı şenlendiriyordu. Hem öfke hem sevinç bir aradaydı. Töre cinayetleri lanetlendi, ayrımcılık ve şiddet kınandı, ev eksenli çalışan kadınlara, sigorta ve eşit işe eşit ücret talepleri haykırıldı.

Saatler 13.00'ü gösterdiğinde kalabalık Kadıköy İskele Meydanı'na doğru yürüyüşe başladı.

Her kesimden, her yaş grubundan kadının katıldığı yürüyüşe çevreden de ilgi büyüktü.

Uzun bir yürüyüşten sonra Kadıköy otobüs duraklarının olduğu meydanda bir araya gelindi. Burada kadın örgütleri masalarını kurmuş, dergilerini, broşürlerini masalara dizmişti. Yürüyüşe başlamadan önce bıraktığımız dergilerimizi alarak kaldırımın üzerinde sergimizi açtık. Afişlerimizi bulduğumuz yere yapıştırdık. Dergimize ilgi büyüktü. Kısa sürede hepsi tükendi.

Sohbetler, tanışmalar derken müzik çalmaya, şiirler okunmaya başlandı. Her şey kadınlar için, kadınlar tarafından hazırlanmıştı. Coşkulu ve eğlenceli

bir 8 Mart kutlamasından sonra tatlı bir yorgunlukla evlerimize döndük.

Petrol-İş Sendikası'nın bu yılki 8 Mart afişinde "Yaşamın her alanında eşit katılım hakkı! Cinsiyet ayrımcılığına son!" sloganı vardı. Birçok şubede sendika üyesi ve üye eşleri kadınlar, 8 Mart'ın anlamına uygun olarak kutlanması için ayrı ayrı etkinliklerde bulundular. Bu etkinliklerin ana eksenini "Kadınların Sendikal Örgütlenmedeki Rolü" belirledi.

Petrol-İş'li kadınlar yoksulluğa, sömürüye, şiddete ve ayrımcılığa karşı yılın 365 günü taleplerini dile getirmeye devam edecekler. Sermayenin PETKİM, TÜPRAŞ, SEKA örneklerinde olduğu gibi, emekçilere yönelik "özelleştirme" saldırılarına karşı sendika çatısı altında "emeğin hakkını" savunmayı sürdürecekler.

Gelecek güzel günler, kadın dayanışmasının ve örgütlü gücümüzün bir ürünü olacaktır. Nice 8 Mart'larda buluşmak dileğiyle ♀

Türk-İş kadın emeğinin izini sürüyor

Türk-İş, “kadın çalışanların sorunlarına ortak bir platformda çözüm aramak ve AB’nin olmazsa olmaz koşullarından olan kadın-erkek eşitliği konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak” için Kadın Emeği Platformu oluşturdu. Platform 8 Mart’ta bir toplantı ile kamuoyuna duyuruldu.

Kitap da çıkacak

Komisyonlar çalışacaklar ve rapor hazırlayacaklar... Daha sonra raporlar tartışılıp bunlar üzerinden bir yıllık çalışma ajandası hazırlanacak. Buradan da Platform’un 2006 yılının 8 Martı’na kadar yapma taahhütünde bulunduğu tercihler ortaya çıkacak... Platform, çalışmalarının ardından deklarasyon niteliğinde bir kitap da çıkarmayı planlıyor. Türk-İş’e bağlı sendikaların büyük bir bölümünde kadınlara ait istatistiki bilgilerin çok yetersiz olduğuna ve işlerinin bu anlamda çok zor olduğuna vurgu yapan Şule Özkuzukıran, bu çalışmaların sosyal politikalar konusunda AB’ye bir doğrultu sunabileceğini belirtiyor ve kadınlar için sosyal politikalar hedefinin Pekin+ 10’la da uyuşma içinde olduğunu da sözlerine ekliyor... ✂

Kadın çalışanların emek mücadelesine güç katmak, sorunlarına ortak bir platformda çözüm aramak ve Avrupa Birliği (AB) sürecinde, birliğin olmazsa olmaz koşullarından olan kadın-erkek eşitliği konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak adına oluşturulan platform, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde yapılan bir toplantı ile kamuoyuna duyuruldu.

Türk-İş’de bir Kadın Emeği Platformu oluşturmak fikri nereden gelmiş peki?

Bu fikir Türk-İş Kadın İşçiler Dairesi’nden Şule Özkuzukıran’a ait... Şule Hanım fikrini İLO’dan Gülay Aslan-tepe’ye açmış, birlikte yürümeye karar vermişler. Birleşmiş Milletler (BM) Nüfus Fonu’ndan uluslararası destek de gelince somutlanmış her şey. Platform amaçlarını ‘kadının emek mücadelesine güç katmak, kadın çalışanların sorunlarına “rekabeti azaltıp işbirliğini artırmak” ilkesiyle çözüm aramak’ olarak

tanımlıyor. Avrupa Birliği ile müzakere sürecinde, AB’nin “olmazsa olmaz” koşulu kadın-erkek eşitliği konusunda özellikle emek cephesinde gerekli düzenlemelerin yapılması açısından önem taşıyor bu girişim... Elbette gereklerinin yerine getirilmesi koşuluyla...

Girişimin mimarlarından Şule Özkuzukıran, 8 Mart’ta yapılan toplantının çok olumlu geçtiğini söyledikten sonra şöyle konuşuyor: “Hemen çalışma komisyonlarını kurduk. 5 ayrı komisyon var. Bunlar: Kadın Emeği ve Sağlık Komisyonu, Kadın Emeği ve Eğitim Komisyonu, Kadın Emeği ve Çalışma Yaşamı Komisyonu, Kadın Emeği ve Hukuk Komisyonu, Kadın Emeği Sendika, Siyaset ve Karar Alma Mekanizmaları Komisyonu. Komisyonlar ve platform AB sürecinde oluştuğu için ayrıca AB komisyonu yok, ama komisyonlar raporları hazırlayıp hedefler belirlendikten sonra AB uzmanları, AB mevzuatı açısından değerlendirecekler.”

Kadın Emeği Platformu’nda yer alan kurumlar

- 1- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı- Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi
- 2- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
- 3- Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
- 4- Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
- 5- Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
- 6- Devlet Planlama Teşkilatı
- 7- Ankara Tabip Odası
- 8- Kadının Sosyal Hayatını İnceleme Vakfı
- 9- Kadın Adayları Destekleme Vakfı KA- DER
- 10- Cumhuriyet Kadınları Derneği
- 11- Ankara Barosu Kadın Kurulu
- 12- Memur- Sen
- 13- Başkent Kadın Platformu Derneği
- 14- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
- 15- TİSK
- 16- Türk Kadınlar Birliği
- 17- Diyanet İşleri Başkanlığı
- 18- Türkiye KAMU-SEN

Hazırlayan:

Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

Hak, Hukuk Peşinde

Kadınlar sanılanın aksine her dönemde haklarını aramak için çaba sarf etmişler, mahkemelere başvurmuşlardır. Bu durum Osmanlı toplumunda da geçerliydi. Ama adli işlemler harç ödemeyi gerektirdiğinden yoksul kadınlar dava açma haklarını pek fazla kullanamadılar.

Osmanlı kadınları haklarını aramak için mahkemelere başvurmaktan kaçınmamışlardır. Bu haklar daha çok orta sınıf mensuplarınca, özellikle babalarını ve kocalarını kaybeden, güçlü akrabalık bağı olmayan kadınlar tarafından kullanılmıştır. Daha üst sınıftan kadınlar ise, hukuki anlaşmazlıkları çözmek için, gayri resmi ilişkileri ve erkek akrabalarının toplumsal nüfuzlarını kullanmayı tercih etmişlerdir. Adli işlemler harç ödemeyi gerektirdiğinden tabii ki, yoksullar ve köleler bu haktan pek yararlanamamışlardır. Ayrıca davacıların güvenilir tanık bulma zorunluluğu da bu grupları dava açmaktan vazgeçirmiş olabilir. Yerel kadı mahkemeleri anlaşmazlıklarda başvuru tek kurum değildi. Kadıların yolsuzluk yapması, görevini kötüye kullanması durumunda son başvuru makamı, padişah adına adaletin dağıtıldığı, resmi bir adalet dairesi olan Divan-ı Hümayun'du. 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Divan-ı Hümayun'a başvurarak sultanın adaletinden yararlanma isteği, reyaya, vergi ödeyen tebaaya da tanınmaya başladı. Ancak İstanbul'a gelme zorunluluğu adalet aramayı çok pahalı ve zaman alıcı yapmıştır. Başvurular aynı zamanda

Şikâyet Defterleri'ne kaydediliyordu. Kadı Kayıtları ve Şikâyet Defterleri adı verilen bu türden kayıtlar, Osmanlı'daki kadın erkek herkesin ne türden sorunları olduğunu gösteren önemli belgelerdir. Örneğin çok küçük yaşta babasını kaybeden Afife adlı bir kadın, on yıl sonra evlendiğinde, mahkemeye giderek, babasının mirasından kendisine düşen payın verilmediği gerekçesiyle, annesine ve annesinin kocasına 1702 yılında dava açmıştır. Bu kayıtlardan, kadınların daha çok miras, velayet, evlenme ve boşanma, malla ilgili anlaşmazlıklar gibi sorunlarla uğraştıklarını görebiliyoruz. Ticaretle uğraşan kadınlar ise tüccarların borçlarını ödemediklerinden yakınarak, adaletin yerine getirilmesini isteyen başvurularda bulunmuşlardır.

Plaze de Mayo Anneleri ya da Mayıs Meydanı Anneleri

Arjantin'de 1976 darbesinden sonra, sekiz yıl süren askeri cunta sırasında çocuklarını kaybetmiş anneler her Perşembe, Plaze de Mayo meydanında toplanarak, yürüyüş düzenleyerek, diktatörlüğe karşı muhalefetin sesi olma cesaretini göstermişlerdir.

Kaybedilmiş çocuklarının fotoğraflarıyla yürüyen, beyaz eşarplı orta yaşlı kadınlar, kaybedilenlerin akıbetinden sorumlu olanları adalet önüne çıkarmak için mücadele verdiler. Arjantin 1978 yılında Dünya Futbol Şampiyonası'na ev sahipliği yapmaktadır ve finale kalmıştır. Hükümet, askeri darbeden sonra, futbolu, toplumu ezmenin bir aracı olarak kullanmaktadır. Final-

den önceki Perşembe, kayıp çocuklarını arayan anneler her zamanki gibi Plaze de Mayo meydanına çıkarlar. Ancak, tüm dünyanın gözü Arjantin'in üzerindeyken kadınların bu gösterisinin cuntayı küçük düşürmek anlamına geleceği gerekçesiyle, anneler linç edilmeye kalkışılır. Daha sonra, askeri cunta gitse de kadınların bu gösterisi günümüze değin devam eder. Hatta bu yürüyüş, günümüzde Las Abuelas (Anneanneler) örgütleri de katılır.

Cumartesi Anneleri

Annelerin Arjantin'dekine benzer eylemine, Türkiye'den Cumartesi Anneleri örnek verilebilir. 1995 yılından itibaren her Cumartesi saat 12.00'de İstanbul'da Galatasaray Lisesi önünde toplanan kadınlar, ellerinde kartonlara yapıştırılmış kayıp çocuklarının fotoğraflarıyla oturma eylemi yapmaya başladılar. Gözaltında kaybedilen çocuklarını, yakınlarını arayan kadınlar, "Kaybedenler bulunsun, sorumlular yargılsın" talebini 1999'a dek yinelediler. Kamuyunda Cumartesi Anneleri adıyla anılan eylemcilere, 1996 yılında Uluslararası İnsan Hakları Birliği'nce barış ve demokrasi yolunda mücadele eden kuruluşlara verilen "Carl-Von Ossitzky Madalyası" verildi. ✂

Öncelikle Kadınlar İşten Atıldı

Geçtiğimiz günlerde sendikamız bazı konukları ağırladı. Bunlar içinde Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu Sosyal ve Sendikal Araştırmalar Enstitüsü Başkan Yardımcısı Nadezhda Daskalova da vardı. Daskalova ile Bulgaristan’da neler olup bittiğini ve kadınların durumlarını konuştuk.

Necla Akgökçe

22 Şubat 2005 günü Petrol-İş Sendikası Genel Merkezi’ne geldiğimizde, yabancı konukların acemi acemi sendika içinde dolaştıklarını gördük... Onlar, Prof. Dr. Erinc Yeldan koordinatörlüğünde organize edilen “Uluslararası Ülke Deneyimleri Işığında Özelleştirme Uygulamaları” konulu çalışma atölyesinin katılımcılarıydı... Özelleştirmeler konusunda deney alıverişlerinin yapıldığı bu toplantı, iki gün sürdü... Toplantıya katılan kadın konuklar da vardı... Ve bu haberi alır almaz kolları sıvadık... Bulgaristan’dan gelen kadın sendikacı Nadezhda Daskalova’ya Petrol-İş Kadın adına teybimizi uzattık... Bize çok değerli bilgiler verdi...

Bulgaristan’da kadınların durumu eskiden nasıldı?

Sosyalist dönemde tam istihdam vardı. Tam istihdam kadınlar açısından da geçerliydi. İşsizlik diye bir sorun yoktu. Hamilelik izni alan ya da belli sorunları olan kadınlar dışında herkes çalışırdı. Sosyalist dönemde ücretler düşüktü, ama her şeyin fiyatı da daha düşük olduğu için kadınlar çocuklarını çocuk yuvalarına verme imkânına sahiptiler. Sosyalist sistemin iddialarından biri de kadın-erkek eşitliği olduğu için bu dönemde hem parlamentoda hem de tüm siyasi organlarda kadınlara yönelik

kota uygulaması vardı. Bu yapıların yarısı kadınlardan oluşuyordu.

Fakat, kadınlar 8 saatlik mesainin ardından 4-6 saat de evlerinde çalışırdı. Bu durum o dönemdeki altyapı eksikliğinden kaynaklanıyordu. Kadınlara yönelik hazır yemek hizmetleri yoktu...

Ev işlerini kadınlar mı yapıyordu?

Evet, Bulgaristan’da ev işlerini çoğunlukla kadınlar yapıyordu. Ev işleri konusunda karı koca arasında eşit bir dağılım söz konusu değildi. Bu işler kadınların sırtındaydı. O dönemde de erkek ve kadın arasında ücret dengesizliği vardı. Evi

beslemekle yükümlü olan kişi erkektir, biçiminde bir anlayış olduğundan, erkekler daha fazla para alırdı. Ayrıca çalışma yaşamında da genellikle erkekler daha üst pozisyonlardaydı.

Yönetim kademelerinde kota olduğunu söylemişsiniz?

Hükümet organlarında, sendikalarda kota vardı. İş yaşamında değil.

Peki daha sonra piyasa ekonomisine geçişle birlikte kadınların hayatında ne tür değişiklikler oldu?

Piyasa ekonomisine geçildikten sonra istihdamda büyük bir düşüş oldu. Tam istihdam döneminden iş-

sizliğin hızla yükseldiği bir döneme geçildi. Bu dönemde öncelikle kadınlar işten atıldı. Piyasa reformundan en çok kadınlar etkilendi. Bugün Bulgaristan’da işsizlerin yüzde 50’si kadın ve bu oran hızla artıyor. Artık kadınların iş bulması çok zor. İşverenler yirmili yaşlarda çok genç, dil bilen, ehliyet sahibi ve prezentabl olan kadın işçi arıyorlar. Kadının bugün iş piyasasına girmesi iyice zorlaştı. 35-40 yaş arasındaki kadınların iş bulması ise çok daha zor.

Kapitalist ülkelerin çoğunda olduğu gibi...

Evet... Şu anda Bulgaristan’da bir vahşi kapitalizm

dönemi yaşıyor... Her şey kapitalizmin yeni inşa edildiği dönemde İngiltere'yi anlatan Charles Dickens romanlarında olduğu gibi cereyan ediyor...

Peki kadın erkek ilişkileri nasıldı?

Eskiden kadın da erkek de çalıştığı için aralarında daha demokratik bir ilişki olabiliyordu. Kadınların ekonomik özgürlüğü vardı, kendi parasını kendi kazanıyor, kocasına para için yalvarmak zorunda kalmıyordu. Bu da ilişkileri etkiliyordu...

Dönüşüm aile içlerini, yani özel alanı da etkiledi demek ki?

Politik sistemdeki dönüşümün aile kurumuna henüz çok görünür bir etkisi yok. Ancak, sistemin getirdiği olumsuzluklardan dolayı boşanmalar arttı, stresler arttı, insanlar daha sinirli oldular. Aile içi şiddet arttı. Evet, bu tip sorunlar ortaya çıktı. Fakat bence bu politik sistemden değil, ekonomik sistemden kaynaklanan bir sorun.

Biraz açabilir misiniz?

Politik sistem değişince daha demokratik bir hale geldik. Artık hükümeti eleştirebiliyoruz. Konuştuğumuz için başımıza bir dert gelmiyor. Ancak ekonomik olarak çöküntüye uğramak, demokra-

tik sistemin etkilerini yaşamamızda hissetmemizin önüne geçti. Çünkü para olmadığı ilk önce aile içi ilişkiler sertleşmeye başlıyor. Paran olmadığı için çocuklarını hastaneye götüremiyorsun, paran olmadığı için kocana daha bağımlı hale geliyor...

Peki kadın hakları ihlallerine karşı mücadele eden kadın örgütlenmeleri var mı?

Bizde Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi saf bir feminist örgüt olduğunu sanmıyorum. Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet ezilmesi ile uğraşan sivil toplum örgütlerinin yanı sıra kadına yönelik şiddete karşı ve kadın ticaretine karşı mücadele eden örgütler var. Ayrıca kadın istihdamını artırmaya yönelik olarak uğraş veren örgütler de bulunuyor. Bir şey daha eklemek istiyorum. Bugün Bulgaristan'da informal sektör dediğimiz alanda kadınların istihdamı çok yüksek. Bunlar evlerde iş sözleşmesi yapmadan, asgari ücret üzerinden 14 saat çalışıyorlar. Informel sektör özellikle Türkiye ve Yunanistan sınırları boyunca uzanan ve etnik olarak karmaşık olan bölgede çok yaygın. Yunanistan'dan ve Türkiye'den insanlar gelip buralardaki kasabalarda tekstil atölyeleri açıyorlar... Bu

atölyelerde çalışanların çoğunluğunu kadın işçiler oluşturuyor. Kadınları atölyeler içine kilitliyorlar, onlar burada 14 saat çalışıyorlar... Koşullar olağanüstü kötü. Bulgar işverenler de aynı biçimde çalıştırıyorlar insanları. Sendikalar yavaş yavaş ilgilenmeye başladı bu insanlarla... Bizim sendikamız da öyle. Biz, yani Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu, Bulgaristan'ın en büyük konfederasyonuyuz.

Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu'nun Sosyal ve Sendikal Araştırmalar Enstitüsü'nde uzman olarak çalışıyorsunuz, bulunduğunuz birimde kaç kadın var ?

12 kişiyiz. İki erkek var, kalanı kadın.

Konfederasyonun diğer bölümleri için geçerli mi bu rakam?

Evet, uzmanların çoğu kadın.

Yönetim kademeleri peki?

Yönetim kademelerinde oran yarı yarıya. Başkan ve başkan yardımcısı erkek.

Bugün Bulgaristan'da yaşanan dönüşümler erkek egemenliğini güçlendirdi diyebilir miyiz?

Böyle bir şey mümkündür. Bu durum kadın ve erkekler

arasında yaşanan ekonomik eşitsizlik sonucunda ortaya çıkıyor. Kadının kendine ait bir işi ve parası varsa elbette kendini daha güçlü hissedecektir; böyle olmadığı için erkekler daha egemen hale gelebiliyorlar. Son dört yıldır başbakan olarak görev yapan insan -ki eski monarklardan biriydi- biraz daha Avrupalı bir bakış açısı getirdi. Bugün parlamentoda 4 bakan ile 12 bakan yardımcısı kadın. Yani kadınların oranı arttı...

Parlamentodaki üye sayısı ne kadar?

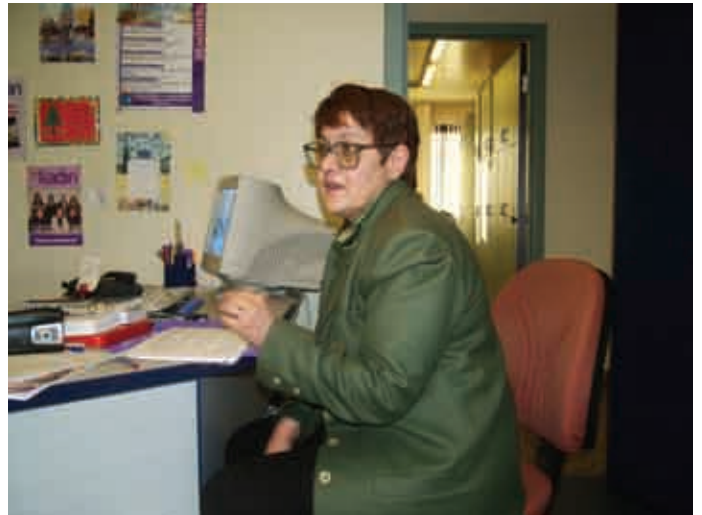
140

Bunun ne kadarı kadın?

Tahminen 35'i kadın... Bu konularda kadınlar destekleniyor. AB'ye girmek için uğraştığımızdan ve AB'nin toplumsal cinsiyet perspektifinin her alanda uygulanması politikaları nedeniyle kadın oranının artması konusunda baskı var.

Petrol-İş'li kadınlara söyleyeceğiniz bir şey var mı?

Kadınlar talepleri konusunda ısrarcı olmalı, bunları sonuna kadar takip etmelidir. Birlik olurlarsa emek için, kendileri için çok iyi şeyler yapacaklarını düşünüyorum ben. Buna inanıyorum.

Cinsel Şiddet ve Tecavüzden Korunma Rehberi

Taciz, cinsel şiddet, tecavüz... Biz kadınların yaşamak istemediği, açıklayamadığı, kimseyle paylaşamadığı durumlardır. Boğaziçi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, sorunlarını paylaşamayan kız öğrenciler için hazırladığı bir rehberle, özellikle tanıdıkları erkeklere karşı kendilerini nasıl koruyacaklarını açıklıyor.

Selgin Zırlı

Cinsel şiddet ve tecavüz, kadın bedenine ve kimliğine yönelik saldırı biçimleridir. Okulda, mahallede, hatta evde karşılaşma olasılığı bulunan, başa çıkılması zor, derin yaralar bırakabilecek durumlardır. Özellikle genç yaşta kadınlar bıraktığı izler daha da vahim sonuçlar doğuruyor, hatta intiharlara yol açabiliyor. Yasaların yetersizliği, cezaların azlığı da bu suçlara karşı verilen mücadelede engelleyici sebeplerden biri. Birçok araştırmada, ülkemizde cinsel şiddet ve tecavüze uğrayan kadınların utanç veya korku nedeniyle herhangi bir kuruma başvuru ve şikâyetinde bulunmadığı belirtiliyor.

Boğaziçi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, geçtiğimiz Şubat ayında "Cinsel Şiddet ve Tecavüzden Korunma Rehberi" hazırladı. Bu rehberde kadınların çoğu tanıdıkları erkekler tarafından cinsel şiddete veya tecavüze uğruyor.

Merkez'in yayınladığı rehberde, kadınlara ayrıca cinsel şiddet ve tecavüzden nasıl korunacakları, tanıdıkları erkekleri nasıl ayırtedecekleri açıklanıyor. Aslında rehber, cinsel şiddet ve tecavüz sorunlarını paylaşmaktan çekinen üniversiteli genç kızlar için hazırlanmış. Ancak rehberde yer alan bilgilerin tüm kadınlar için önemli noktalar içerdiğini düşünüyoruz.

Cinsel Şiddetin Belirtileri

Çevremizdeki erkeklerin cinsel şiddete eğilimli olup olmadığını anlamak için onların özelliklerini bilmek gerekiyor. Rehberde göre bu tür erkekler:

- * Kırıcı olur, aşağılayıcı yorumlar yapar, kızgın davranışlarda bulunur,
- * Nasıl giyineceğinizi belirler,
- * Nedensiz yere kıskançlık gösterir,
- * Kişisel sınırlarınızı tehdit edecek davranışlar gösterir,

- * Dokunmamasını söyleseniz bile size dokunur,
- * Sizi kendisiyle eşit görmez, kendisini daha zeki ve üstün görür,
- * Genelde karşı cins hakkında olumsuz konuşur,
- * Yaşamınızda değişiklik yapmanız için sinirli ve tehdit edici biçimde davranır,
- * Ani iniş çıkışlar yaşar,
- * Sarhoş olmaya, uyuşturucu kullanmaya, ilişkide bulunmaya zorlar,
- * Kendi isteğinin olması için size ve diğer kişilere fiziksel olarak kaba davranır, şiddet kullanmakla tehdit eder veya kullanır.

Tecavüz

Tecavüzü cinsel şiddetin uç noktası olarak tanımlayan rehberde, tecavüzün mağdur kişinin dolaylı ya da doğrudan daveti sonucu olduğuna ilişkin yaygın inancın yanlışlığına dikkat çekiliyor. Kişinin iradesini hiçe sayarak ve onu aşağılayarak kurulan bir ilişki biçiminde tanımlanan tecavüz, 'hem bedensel hem de ruhsal sınırların zorlanması' olarak nitelendiriliyor.

Nasıl Korunulur?

Tecavüz tanımı yapıldıktan sonra önleme yolları gösteriliyor. "Herkes tecavüze uğrayabilir, bunun için baştan çıkarıcı görünmek ya da davranmak ve doğru olmayan yer ve zamanda bulunmak gerekmez. Yine yaygın tutumun tersine, tecavüz tecavüze uğrayan kişinin suçu değildir. Ancak tecavüzde bulunmak ciddi bir suçtur ve öyle karşılık görmelidir."

"Karşı tarafı iyi tanıyın. Bazı erkekler çok içmeyi, bedeni ortaya koyan şekilde giyinmeyi ya da bir erkeğin odasına gitmeyi cinsel ilişkide bulunma isteği olarak algılayabilirler. Bu durumlarda sınırlarınızı ve duygularınızı belirtmeye özen gösterin."

"...İstenmeyen bir dokunuş bile kararlı bir şekilde geri çevrilmelidir. Bu gibi durumlarda 'hayır' diyebilmek ileride ortaya çıkabilecek ciddi olaylarda daha güçlü olmanızı sağlar."

"Açık iletişim kurun. Hayır demek istediğinizde 'hayır' deyin, evet demek istediğinizde 'evet'. Sınırlarınızı kararlı biçimde ve doğrudan açıklayın. Karışık mesajlar vermeyin. Kararlı bir ses tonu ve beden dili kullanın."

"Büyük eğlencelere, bilmediğiniz yerlere güvendiğiniz arkadaşlarınızla gidin. Eğlenceden yalnız ya da iyi tanımadığınız biriyle ayrılmak yerine grup halinde ayrılmayı tercih edin."

"...Kendinizi rahatsız hissediyorsanız, istediğiniz dışında bir birlikteliğe zorlanmış hissediyorsanız ya da kendinizi riskte hissediyorsanız, tereddüt etmeden hemen ortamı terk edin ve güvenli bir yere gidin."

Rehberin tamamını alamasak da, bu kadarının bile açıklayıcı olduğu kesin. Ancak bununla yetinmeyip uzman kişilerden de yardım alınmalıdır.

Sendikal mücadelenin gayretli kadınları

Alman Maden, Kimya, Enerji İşçileri Sendikası ((IGBCE) içinde etkin bir kadın grubu var... Dipnotlar isimli bir dergi de çıkaran bu grup, Avrupa Birliği felsefesine uygun bir biçimde sendikanın politikalarına, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla katkıda bulunuyor.

Alman Maden, Kimya, Enerji İşçileri Sendikası (IGBCE), Avrupa'da örgütlü kardeş sendikalardan biri... Kendini gelecek idealleri olan güçlü demokratik bir kuruluş olarak tanımlayan sendika, iç örgütlenmesini de bu ideallere uygun olarak gerçekleştirmiş... İşkollarına göre bölge bazında örgütlenmelerinin yanı sıra, sendikada toplum içinde ayrımcılığa uğrayan veya işkolunda azınlık statüsünde olan çeşitli grupların grup örgütlenmeleri de var... Bu gruplardan bazılarını şöyle sıralamak mümkün; yabancı işçiler, kadınlar, gençler, sakatlar, memurlar...

Fırsat eşitliği ve eşit haklar ilkesinden hareketle şekillenmiş kadın grubu, sendikadaki en güçlü gruplardan biri...

Kadınların Fussnoten (Dipnotlar) adı altında yayımladıkları bir de dergileri var.

Dergi, sendika içinde örgütlenmiş kadınların işkolunda ve sendikal alandaki ihtiyaç ve taleplerine uygun olarak biçimlendiriliyor. Her sayıda bir konu işleniyor, bu tüm boyutlarıyla ele alını-

yor. Kadın ve çalışma, kadın ve sağlık, kadınlar ve yetki, toplumsal cinsiyet anaakımı (Gender Manistreaming) derginin işlediği konulardan bazıları.

Geçtiğimiz 8 Mart'ta dergi, kadın grubunun bir süredir uğraştığı sağlık kampanyası projesini temel konu olarak ele aldı... Bu projenin ismi: Toplumsal cinsiyet ve sağlık... Proje, işkolunda çalışma şartlarından kaynaklanan aşırı stresin ve stres kaynaklı hastalıkların bertaraf edilmesi için yöntemler geliştirmeyi hedefliyor...

Yani proje yalnızca kadın sağlığı ile ilgilenmiyor,

erkekleri de işin içine katarak hastalıkların kadın ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini ele alıyor. Çünkü kadın ve erkekler olarak hastalıkları da içinde yaşadığımız toplumsal sistemin bize dayattığı ayrıcalıklar, ayrımcılıklar ve toplumsal kimlikler nedeniyle farklı yaşıyoruz...

Farklılıkları hesaba katmak

Konuyla ilgili proje sorumlusu Cornelia Leunig ve dergi sorumlusu Veronika Keller- Lauscher şöyle konuşuyor: "Biz sendika olarak kadınların ve erkeklerin hangi şartlar altında çalıştıklarını tespit etmek zorundayız. Çalışma şartları çok önemli... İşin örgütlenmesi stresimizi artırıyor ve hastalığa davetiye çıkartıyor. Biz IGBCE'li kadınlar olarak 2004 8 Mart'ından

sonra stresin bizi hasta eden bir numaralı faktör olduğunu tespit ederek ona karşı birlikte hareket etmeye karar verdik. Hatta bir adım daha atarak bu konudaki kadın ve erkek arasındaki farklılıkları da gözlemledik. Kadın ve erkekler toplumsal cinsiyet özelliklerine göre stres karşısında farklı tutumlar sergiliyorlar. Birkaç örnek vermek gerekirse:

Erkekler negatif enerji ile dolduklarında alkole başvuruyorlar, buna karşılık kadınlar hemen hırlıyorlar. Kadınlar çoğu kez yardım alırken erkekler kendilerince önlem alıyor. IGBCE'li kadınlar, işyeri sağlık hizmetlerinde bugün de geçmişte olduğu gibi toplumsal cinsiyet farklılıklarının dikkate alınmadığını veya çok az dikkate alındığını tespit ettiler." ♀

Necla Akgökçe

Sendikayı başarıya götürecek ilkeler

8 Mart'ta IGBCE'nin kadınları, işyerlerinde kadınlar gününü kutlayarak IGBCE'nin başarısında anahtar rolü oynayacak şu ilkeleri sıraladılar:

- * Eşit işe eşit ücret
- * Emekli aylıklarının kanunlara ve ücret dilimlendirilmelerine uygun olarak belirlenip iyileştirilmesi
- * Kadınların stratejik olarak desteklenmesi
- * Yeni iş alanlarının açılması
- * İş ve yaşamın ahenkli bir hale getirilmesi
- * Sağlığa uygun çalışma koşullarının yaratılması

Esasında her şeyi kadınlar yapıyor

Batman ziyaretimiz sırasında TÜPRAŞ'ta çalışan kadın arkadaşlarla da sohbet etmiştik... Temizlik işinde, büro işinde çalışan arkadaşlarımızın ayrı sorunları vardı... Eşlerle ilişkiler de farklı değildi, ayrı evlerde başka başka kadınlık sorunlarıyla baş etmek zorundaydı arkadaşlarımız... Konuştuk, dertleştik, fikir aldık, fikir verdik. Hem keyifli hem buruktu sohbetimiz...

Necla Akgökçe - Selgin Zırhlı

Batman gezisinden bahsederken iki işyerini ziyaret ettiğimizi, sohbetleri sırasıyla yayımlayacağımızı söylemiştik... Önce TPAO'yu yazdık çünkü ilk sohbet onlarlaydı. İki sayı ard arda Batman olmasın diye araya bir Diyarbakır sohbeti koyduk... TÜPRAŞ'taki arkadaşlar bize sitem etmişler... Sizi unutmadık, ihmal de etmedik arkadaşlar...

TÜPRAŞ'ta ana binaya ağaçlıklı bahçeden geçerek vardık... Binada geleceğimiz biliniyordu... Toplantı odasında yapacaktık söyleşimi-

zi. Çok kısa sürede toplantı odasının yuvarlak masası etrafında yerlerini aldı kadınlar... Konuşma konusunda istekliydiler... Vakitleri azdı ama şevkleri yerindeydi... Uzandılar mikrofona, işte Batman TÜPRAŞ'tan bize yansıyorlar...

Sizi tanıyalım, adınız, soyadınız, kaç yıldır çalışıyorsunuz?

İsmim Nebahat Eren. Batmanlıyım. 30 yıldır TÜPRAŞ'ta çalışıyorum. Burada çalışan arkadaşlar arasında en eski benim. İnsanın hem ev hayatını hem iş hayatını

birlikte yürütmesi çok zor.

Göreviniz ne?

Personelde baş memur olarak görev yaptım önceleri. Fakat şu anda Rafineri Müdürlüğü'nde sekreter olarak çalışıyorum. Oldukça stresli bir yer, ayrıca tecrübe de gerektirdiği için her atanan müdür beni hep orada tutuyor. Çoğu kez dokuz saat çalışıyorum. İrtibat sağlanan bir yer olduğu için sürekli telefonlar çalıyor ve ben her dakika işimin başında olmak zorundayım. Başlangıçta çok zorlandım, şimdi artık çocuklarım büyüdüğü için

biraz daha rahatladım. Ev işlerinde bir yardımcım var. Ama her şeye rağmen hem iş hayatını hem de çalışma hayatını birlikte yürütmek çok zor.

Eşiniz yardımcı oluyor mu?

Evet, özellikle mutfakta yardımcı oluyor. Eşim yemek yemeyi seven biri, ayrıca öğrencilik hayatında da oldukça uzun dönem yemek pişirdiği için iyi yemek yapıyor.

İşyerinde kadın olduğunuz için bir ayrımcılıkla karşılaştığınız oldu mu?

Bu işyerinde en eski benim... Benimle aynı eğitim seviyesinde -lise mezunu- olup şu anda şefliği yükselmiş pek çok arkadaşım var, ama ben şeflik alamadım. Terfi edemiyorsunuz, kadınlar nedense hep ikinci plana itiliyor... Sanki öncelikle erkeklere veriliyor bu tür görevler. "Şu kadar yıl hizmet ettim, benim hakkım bu" diye düşünüyorsunuz... Ama başkaları öyle düşünmüyor... Şevki kaçıyor insanın. Erkek arkadaşlarla ilişkileri soruyorsanız, saygı konusunda herhangi bir problem yaşamıyorum... Senelerdir burada çalışıyorum. Bana herkes abla diyor ve saygı gösteriyor.

İş konusunda ikinci plana itildiğiniz için rahatsızsınız herhalde?

Evet, hem yoruldum, hem de sürekli aynı pozisyonda, hep aynı kadroda çalışmak sıkıcı gelmeye başladı. Tekdüzeliliğin yanı sıra umutsuzluğa da kapılıyorsunuz. Hiçbir şey değişmiyor. İnsan değişiklik istiyor. Çalışmasının karşılığını aldıkça da daha iyi çalışıyor elbette.

Sendika ile aranız nasıl, bir göreviniz var mı veya görev almayı düşündünüz mü?

Burada en eski çalışan ben olduğum için, bir de sanıyorum kadın olduğum için arkadaşlar bana temsilcilik önerdiler. Fakat yaptığım işin niteliği itibarıyla bana pek uygun gelmedi. Rafineri müdürlüğüne en yakın kişiyim. Bu sendikal görev açısından tabii ki sorun oluşturur. Sendika çalışması yapmaya başladığım takdirde görevimi değiştirmem gerekecekti. Olmadı. Esasında mücadele etmek isterdim, bir kadın

olarak burada epey kadın arkadaş çalışıyor.

Size geçelim. İsminiz, ne iş yapıyorsunuz?

İsmim **Vesile Şeker**. Temizlik yapıyorum. Evliyim. İki çocuğum var.

Vesile Şeker

Eşiniz çalışıyor mu?

Evet, çalışıyor.

Ev işlerinde yardımcı oluyor mu size?

Yok, hayır olmuyor... Kaynanam ve görümcemle birlikte yaşıyoruz, ev işlerini onlar yapıyorlar, ben yapmıyorum, çocuklara da onlar bakıyorlar. Ben çalışıyor, eve para götürüyorum... Birlikte yaşayıp gidiyoruz işte...

Çalışmaktan memnun musunuz, çalışmaya başladığınızdan beri neler değişti hayatınızda?

Memnunum. Çok şeyler değişti. Biz çok fakirdik, şimdi daha iyi bir hayatımız var. Annemgile de bakıyorum.

Makbule Atmaca

Sizin hayatınızda bir değişiklik oldu mu,

kazandığınız parayla bir şeyler alabiliyor musunuz kendinize?

Şimdi kendimi daha özgür hissediyorum. İstedğim şeyleri daha rahat alabiliyorum... Ayrıca maaşım var diye rahatlıkla borç edebiliyorum. Alishverişe çıkabiliyor, kendime bir şeyler alabiliyorum.

Eşiniz destekliyor mu çalışmanızı?

Bir şey demiyor... Karşılığında para alıyorum, tabii destekliyor. Para almak önemli.

Peki "çalışmaya başladın, dilin uzadı" filan gibi şeyler oluyor mu evde?

Olmaz mı, oluyor. Bazen oluyor.

Evde kaynana görümcce çalışması var mı?

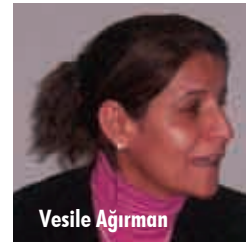
Valla oluyor tartışmalar. İlk başta beğenmediler beni, öyle devam etti.

İsteyerek mi evlendiniz?

Hayır, görücü usulü evlendim.

Sizi tanıyalım?

İsmim **Makbule Atmaca**, ben de temizlikçi olarak çalışıyorum..

Vesile Ağırman

Kaç çocuğunuz var?

Üç çocuğum var. Biri hasta, yatalak.

Bir de kumanız varmış galiba?

İki kumam var.

Eşiniz çalışıyor mu?

O mu? O çalışmaz... Hep ben çalıştım, o geldi aldı parayı elimden. Dövmesi de vardı. Şimdi iki yıldır gelmiyor artık, İzmir'e gitti, orada bir başka kadın bulmuş...

Kurtulmuşsunuz, siz hiçbir şey yapmadınız mı?

Dayaktan sonra savcılığa başvurdum. Altı ay hapse girdi... Adam korktuğu için artık gelmiyor. Aldı eşyalarını gitti.

İsminiz, ne zamandan beri çalışıyorsunuz?

Vesile Ağırman, haberleşme memuruyum. 16 yıldır çalışıyorum. Evliyim, iki çocuğum var...

Çalışmaktan memnun musunuz, ne sağladı çalışmak size?

Ayaklarım yere daha sağlam basıyor. Çalışarak ekonomik özgürlüğünü kazanıyorsunuz. Çalışmak bence erkeklere karşı bir başkalıktır. Bizim toplumumuzda kadınların kötü duruma düşmesi için çalışması şart. Çalışmanın bir başka yararı da sosyal çevrenin genişlemesi. Ben o nedenle çok memnunuz.

Ev işlerini kim yapıyor?

Ben yapıyorum genelde, aydan aya da bir kadın çağırıyorum. Evde çocuğuma bakan yardımcı bir de kızım var.

Severek mi evlendiniz?

Evet, severek evlendik.

Sendikal faaliyetlere katılıyor musunuz?

Toplantılara, eylemlere katılıyorum. Onun dışında bir şey yapmışım yok.

Temsilci olmak ister misiniz?

Eskiden her türlü eylemlere katılıyordum, isterdim ama şimdi istemiyorum, hayır.

Niye?

Sendikadan dolayı değil, toplumdan dolayı istemiyorum. Toplumda tuhaf bakıyorlar insana...

Aynı soruları size de yöneltsem, isim, medeni hal, nerede kaç yıldır çalışıyorsunuz, memnun musunuz?

İsmim **Sema Ağra**. İşletme'de çalışıyorum, evliyim, bir kızım, bir oğlum var. Çalışmak hem güzel hem zor. Çalıştığınızda ekonomik özgürlüğünüze kavuşuyorsunuz ama ev işini de beraber götürmek, çocuklara bakmak zorunda kalmak sizi yoruyor, yıpratıyor. Ben çalışmayı başkaldırı olarak görmüyorum. Çalışmayı sevmek lâzım. Toplum, çevreyi, insanları sevmek lâzım... Zorlukları var tabii ama zorluk olmadan güzellik olmaz.

Kadınları zaten o çifte mesai yoruyor, eşiniz ne kadar yardımcı oluyor mesela size?

Ufak, tefek bazı işleri yapıyor. Kendi kalkıp, bazı şeyleri hazırladığı da oluyor. Gayet iyi geçinip, gidiyoruz.

Evlilik ve iş çok rahatlıkla birlikte yürütülebiliyor, sorun yok mu diyorsunuz...

Evet, zorluklar yok değil; var ama zorluklarla beraber güzellikler de var. Gü-

zelliklere kavuşabilmek için zorluklara göğüs germek lâzım. Ben eziliyorum, kadın olmak zor, yapılacak bir şey yok, demiyorum. Bence kadın olmak güzel, çalışmak güzel, tabii biraz ek çaba gerektiriyor. Ev işini de, mutfak işini de severek yapan bir insanım, çocuklarıma da zaman ayırıyorum. Hepsine birden yetiştiriyorum.

"Eşim de çalışıyor ben de, niçin ev işlerini hep ben yapıyorum, çocukların bakımı niye benim üstümde"

dediğiniz olmuyor mu?

Esasında benim eşim yardımcı oluyor... Geçen gün bize epey misafir gelmişti. Yemekler yenildi, ben hiçbir şey söylemeden eşim mutfaka gitti, meyveleri ayıkladı getirdi. Bu güzel bir şey. Ayrıca sabah kalktığımızda çocukların birini o hazırlıyor okula, birini ben hazırlıyorum. İşlerin hepsini ben yüklenseydim tabii ki itiraz ederdim... Karşılıklı iletişim içinde kendiliğinden bir paylaşım ortamı doğdu. Kadınların olaylara daha pozitif yaklaşması lâzım.

Sizi tanıyalım?

Ben **Şükran Kapucu**. Malzeme İkmal'de çalışıyorum evliyim, üç çocuğum var. Kızımı yeni evlendirdim...

Çalışmayla aranız nasıl?

Çalışmaktan tabii ki memnunuz. İşe başladığımdan bu yana hayatımda çok şey değişti. 31 yaşında eşimi kaybettikten sonra çalışmaya başladım. İlk başta işin stre-

sini kaldıramadım. Ama sonra alıştım. Şimdi işimi seviyorum. Çocuklar da büyüdü...

Sendikal faaliyetlere katılıyor musunuz?

Toplantılara eylemlere katılıyoruz. Sendika bir şey dediğinde gidiyoruz... Memnunuz sendikadan..

Siz? Pek sesiniz çıkmıyor?

İsmim **Latife Arı**. Temizlikçi olarak çalışıyorum. Üç çocuğum var. Eşim çalışmıyor...

Eşinizle aranız nasıl?

Susuyor... Diğer kadınlar sorunlu olduğunu söylüyor.

Çocuklar kaç yaşında, ne yapıyorlar?

Kızım 10 yaşında, okula gidiyor, diğerleri okumuyor. Şu anda oğlumun yanında kalıyorum.

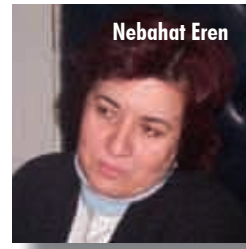
Kendinizi tanıtır mısınız?

Serpil İbek, Mali İşler'de çalışıyorum. Evliyim, iki oğlum var...

Eşim ev işlerinde yardımcıdır ama yine de hem işte hem evde çalışmak zor. Beşte işten çıkıyorum, koşturup yemek yapmak zorundayım. Ben yemek yaparken eşim salatayı yapar veya çayı demler, ama o kadar işte... Evin büyük yükü benim omuzlarımda.

Çalışma ne kazandırıyor kadına sizce?

Ekonomik özgürlüğünüzün yanı sıra sosyal yaşamınız da zenginleşiyor. Tek başınıza çarşıya çıkabiliyorsunuz. Çevreniz genişliyor.

Nebahat Eren

Zorlukları ne çalışmanın?

Çocuklar... Kreş sorunu var. Ben iki oğlum da tek başıma yetiştirdim. Ne annem ne de kayınvalidem vardı. Çok zorluk çektim. İyi bakıcı bulmak da zor...

Kreş neden yok?

İşyerinde kreş açılabilmesi için kadın sayısının belli miktarda olması gerekiyor, biz o sayıyı tutturamadığımız için kreş açamıyoruz. O konuda zorluk yaşadım...

Sendika ile aranız nasıl?

Faaliyetlere, eylemlere katılıyoruz.

Kadınların temsilci olmasına nasıl bakıyorsunuz?

Bence olması gerekir. Kadın temsilci olsa bir kadın olarak rahat rahat konuşabilir, sorunlarınızı daha rahat dile getirebilirsiniz. Erkek temsiliye bazı dertlerinizi rahatlıkla açamıyorsunuz.

Siz olur musunuz?

Şu anda biraz zor. Ben çok fazla çalışıyorum. Bir de çocuklar var...Beşe kadar burada çalışıyor, beşten sonra da eve koşturuyoruz. Orada mesai bitmiyor... İşte kadın olmak bu noktada zor. Bazı şeyleri rahatlıkla yapamıyorsunuz.

Kadın olmak nasıl bir şey?

Ben **Meral Alp**, Personel ve Sosyal İşler'de bilgisayar operatörüyüm. Kadın olmak zor, çalışmakla ekonomik özgürlüğünüzü kazanıyorsunuz tamam da... Belli yerlerde eşine muhtaçsın, yalnız başına sokağa çıkamıyorsun... O

Nuray Tatlı

Latife Arı

olmadan olmuyor. Çalışsan da eşit değilsin yani. Bazı şeyleri tek başına yapamıyorsun. Kadın olmak, hem güzel hem zor.

İş hayatınız nasıl çalışmayı seviyor musunuz, sevmiyor musunuz anlatın?

Çalışmayı sevmeseniz, yapamazsınız. Çünkü benim işim de epey yoğun ve stresli... İşleri yetiştirmek, koşturmak eve gittikten sonra yine çalışmak zor...

Evli misiniz, çocuğunuz var mı?

Evet, iki tane oğlum var. Artık büyüdüler. Büyüğü ortaokula gidiyor, diğeri ikiyeye başladı... Sorunlu yılları atlattık yani.

Eşinizle aranızda yardımlaşma var mı?

Eşim vardiyalı çalışıyor. Ona çok dikkat ediyoruz.

Yardım ediyor mu?

Pek değil..

Kızıyor musunuz?

Zaman zaman kızıyorum, zaman zaman şakaya vuruyorum. Kadınsanız hem evin bekçisi hem aşçı hem öğretmen hem de sevgili oluyorsunuz. Esasında her şeyi kadınlar yapıyor.

İşyerinde sorunlarla karşılaşıyor musunuz?

Çok fazla değil, burada genellikle kadına karşı saygılılar. Aile ortamı var. Namus anlayışı güçlü olduğu için herhangi bir sorun yaşamıyoruz.

Namus uğruna öldürme de var ama?

Ama bu yalnızca Batman'a özgü değil, her yerde var...

Zaten Batman'a özgü demedik. Namus anlayışının güçlü olması her zaman kadın lehine olmuyor, demek istedik. Dışarıda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Dışarıyla pek muhattap olmuyoruz...

Çalışma hayatından memnun musunuz?

Kadrolu değiliz, bu bizi zorluyor... Yirmi sene çalışan arkadaşlar var kadrosuz olarak.

Sendikamız var, yardımcı oluyor. Bir şeyler yapmaya çalışıyor. Hepimiz sendikaya vekaletimizi verdik. Onlara güveniyoruz. Uğraşıp, didiniyorlar. Onlarla da yine aile gibiyiz. Kadınlar kadrosuzlar, kadın çalışması ek çalışma gibi görülüyor genellikle.

Sizi tanıyabilir miyiz?

Nuray Tatlı. Ben de evliyim, iki çocuğum var. Geçici çalışıyoruz, en büyük sorununuz bu. İş ortamımız rahat, amirlerimiz iyi insanlar. Batman'da insanlar ne kadar sosyal hayat yaşıyorlarsa biz de o kadar sosyal hayat yaşıyoruz. Bizim iş yerlerimizde kadına karşı saygılılar, pek sorun yok o anlamda.

İşle aranız nasıl?

Çalışmayı seviyorum, işimi seviyorum... Çok memnunuz, kadının ekonomik özgürlüğünü kazanması çok önemli. Az da kazansan çok da kazansan çalıştığın zaman ayakların yere daha sağlam basar.

Bana göre çalışmak kadının hayatının teminatıdır. Bunu kocan, akrabaları, çevren için değil, kendin için yap-

malısın. Çalışan kadın her konuda çok daha rahat rest çekebilir.

Çalışmasaydım, şartlarım çok değişik olurdu.

Kime rest çekerdiniz?

Eşe, aileye ya da toplumda size ters yapan herkese, çok daha rahat karşı çıkabilirsiniz. Ekonomik özgürlüğüm yoksa, güvencem yoksa, ev kadınıysam, resti kolay kolay çekemem.

Kadın erkek eşit midir sizce?

Kadın ve erkek eşit değildir... Ben ailemde ezilmedim... Babam, kız-erkek ayrımı yapmaksızın hepimizi okuttu... O anlamda çok ezildim diyemem.

Kadınlar eziliyor mu peki?

Tabii, ben kendim için konuşmuştum. Eskiden kadının sesi hiç çıkmazdı. Şimdi Batman'da kadınlar seslerini çıkarıyorlar. Ezilme yalnız buraya ait bir şey değil, dünyanın her yerinde var.

Biraz beklediniz ama sizi tanıyabilir miyiz?

Ben, **Hülya Aksoy.** 1987 yılından beri çalışıyorum. Bekârım, yaşlı bir annem var

ona bakıyorum. Hayatımdan memnunuz, desem yalan olur... Çalışmaktan memnunuz. Ablamın zoru ile işe girdim.

Bekâr kadın olarak neler yaşıyorsunuz?

Bekâr kadın olarak daha rahatım esasında, daha az yoruluyorum. Beşe kadar burada çalışıyorum. Beşten sonra eve gidiyor, yemek yapıp bulaşık yıkıyorum... Ev işleri yapmıyorum, ayda bir ev işlerini yapmak üzere bir kadın geliyorum.

Herkese kadın geliyor galiba burada?

Evet, genelde ev işlerini yapan bir kadın oluyor hayatımızda... Batman'da çok fazla işsiz var. Çok düşük ücrette kadın bulmanız mümkün.

Nasıl bir toplumda yaşamak isterdiniz?

Monotonluktan şikâyetçiyim. Sosyal yaşamımız yok. Daha rahat nefes alabileceğim, demokrat bir toplumda yaşamak isterim. Ama büyük şehirlerde yaşamak istemem doğrusu... ✂

Serpil İbek

Meral Alp

Hülya Aksoy

“Resim üretirken kendimi çok iyi hissediyorum”

Bu sayımızda ressam bir konuğumuz var; Dilek Demirci. Nisan ayı başında Kuzguncuk Harmony Sanat Galerisi’nde 12. kişisel sergisini açan, resmi, kendimizi ifade etmek için kullandığımız bir dil olarak tanımlayan Dilek Hanım’la sergi telaşı içinde hoş bir sohbet yaptık...

Necla Akgökçe - Nilgün Toz

Sizi güzel sanatların resim alanına yönlendiren ne oldu, resme nasıl başladınız?

Resim çocukluğumdan beri hayatımda hep önemli bir yer tuttu. Kendimi en mutlu hissettiğim anlar, resim çizerken geçirdiğim anlardı. Ama resmi meslek olarak seçmek gerçekten de riskli bir karardı. Ailem bu konuda bana destek oldu diyebilirim. Çünkü “mühendis olacaksın” ya da “şu mesleği yapacaksın” diye bana dayatmadılar. Bu avantajı kullanarak akademinin sınavlarına girdim.

Ne zaman çizmeye başladınız, hatırlıyor musunuz?

İlkokulun birinci sınıfına giderken Kayseri’deydik. Babaannem beni okuldan almaya gelirdi. Bir gün öğretmen bir Atatürk portresi çizdirdi. O gün babaannem beni okuldan alırken sınıfın kapısında ona “Dilek büyü- yünce ressam olacak ben- ce” demişti. Galiba ressam kelimesini ilk kez o zaman duydum. İlkokuldan itibaren de çizmekten hep hoşlandım. Matematik, fizik, kimya gibi derslerde hiçbir zaman çok başarılı bir öğrenci olmadım. Orta halli bir öğrenciydim çünkü, resim çizmenin hay- yatımda çok önemli bir yeri vardı..

Boğaziçi Üniversitesi’nde ders veriyorsunuz, Kuzguncuk’ta çocuklara yönelik yaratıcı resim çalışmaları yapıyorsunuz, hayatınız biraz parçalı, bu parçalı hayat yaratıcılık sürecinizi nasıl etkiliyor?

Vaktimintamamınıresim yap- maya ayırmayı tabii ki çok is- terdim. Ama paylaşmayı, eği- timciliği, çocukları seven bir yanımda var. Hem çocuklar

hem gençler beni çok besle- diler. Onların beni diri tuttu- ğunu, hayata daha genç bak- mamı. hatta biraz da çocukça bakmamı sağladıklarını söy- leyebilirim... Bu da beni bes- ledi. Bu yıl üniversitede 20. senem ve emeklilik hakkım geldi. Ayrılısam mı kalsam mı, biçiminde bir çelişki ya- şıyorum. Ayrılmaya bir türlü gönlüm razı gelmiyor.

Evlisiniz, annesiniz de aynı zamanda...

Evet, bir kızım var. Ço- cuklarla resim çalışmasına başlamamın bir nedeni de kızım aslında. Üniversitede gençlerle resim çalışması yapıyordum ama çocuklarla herhangi bir deneyimim yoktu. Kızımın yuvaya git- tiği yıllarda bana “siz resim öğretmenisiniz, çocuklarla resim çalışmak ister misiniz” diye sordular. Okudum, dü- şündüm ve yapabileceğime karar verdim ve başladım... Orada çok güzel bir program çıktı... Sonra devam ettim...

Ev içi sorumluluklarınız var mı?

Tabii ki. Zaman zaman bu tür sorumluluklar karşısında isyan ettiğim oluyor. Ama evdeki işleri eşimle, kızım- la paylaşmayı çok istesem, bu olurdu. Onları programlaya- na kadar kendim yaparım, di- yorum... Galiba biraz da tez canlıyım. “Evim de düzgün olsun, kızımın yiyecekleri de hazır olsun,” derim. Bu şekilde “Dünya umurumda değil, ben sadece resmimi yaparım” diyen genel sanatçı tanımına pek uymam, bunun farkındayım. Ama evlendim, çocuk sahibi oldum ve bun- ların hepsi benim tercihle- rim, benim kararlarımdı.

Çocuklara yönelik çalışmaların temelinde ne yatıyor?

Çocuklara yönelik çalışmalar 15 yıldır sürdürüyorum. Hâlâ ilk günkü gibi heyecanlıyım. Görsel sanatlar dalında, görsel bir ufuk oluşturulması açısından çocukluğun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu ufuk 2-3 yaşından itibaren çocuklara kazandırılabilir. Onlarla yaptığımız çalışmaya kurs demiyorum, “atölyemde çocuklarla atölye etkinliği yapıyoruz” diyorum. İyi resim yapmanın öğretildiği bir yer, bir kurs değil burası. Benim çocuklarla yaptığım çalışmayı diğerlerinden ayıran en önemli özellik bu. Bana “çocuğumuz ne zaman perspektif yapmayı, ne zaman iyi resim yapmayı öğrenecek?” diye soran annelere, ‘daha çok vakit var, 13-14 yaşında nasıl olsa öğrenecekler’ diyorum. Amacım çocuklara görsel sanatlar adına belli bir duyarlılığı kazandırmak; bir gözü olsun, görebilsin, baksın, yorumlasın istiyorum. Batı’da bu çok yaygın bir şey. Bir müzeye gittiğinizde üç yaşında çocukların resim baktığını görürsünüz.

Farklı bir eğitim biçimi mi öneriyorsunuz?

Evet... Bizde eğitim kurumlarında belli bir müfredat var ve ona bağlı olarak çocuklardan belli şeyler isteniyor. Örneğin standart bir model verilip çocuğa “kuş öyle değil, böyle çizilir” deniyor...

Oysa sınıfta 20 kişi varsa 20 tane farklı kuş yapılabilir. Belki abartılı bulacaksınız ama ben çocuklara “Hiç mor saç olur mu saçın neden o renk boyadın?” denildiğinde, bir şiddet uygulandığını düşünüyorum. Çocuk öğretmenin istediği gibi resim yapamadığı için resim dersinden zayıf alabiliyor. Bunlar çok yanlış uygulamalar. Çocuğun içinden geldiği gibi üretmesini desteklemek gerekir... Öğretmene düşen görevin rehberlik etmek, doğru malzeme vermek, doğru bir ortam sunmak, olduğunu düşünüyorum. Bunları yaptığınızda bütün çocuklar yaratıcılığını ortaya çıkabilir... Ayrıca çocuklar söz konusu olduğunda iyi resim kriterleri de değişir. Onlar içinden geldiği gibi coşkusunu, bütün fantastik düşüncelerini, hayal dünyasındaki zenginlikleri resme yansıtabilirler. Biz maalesef çocukların hayal dünyasını zamanla yok ediyoruz. Onları özgür bıraktığınızda çok yaratıcı çalışmalar çıkıyor ortaya... Çalışmalar sırasında birlikte resim kitaplarına da bakıyoruz. Klasik dönem ressamlarından çağdaş resamlara kadar geniş bir yelpazemiz var. Resimleri yetişkinlere gösterdiğimizde yanlış bir yorum yaparız korkusuyla susuyorlar. Çocuklar böyle değil. Van Gogh’un ellerini birbirine kavuşturmuş adam resmini gösterip ne gördüklerini sorduğumda “Galiba sevgilisi onu terk etmiş, çok üzgün” diyebiliyorlar.

Yetişkinlere yönelik çalışmalar var mı, örneğin ev kadınları-na?

Evet, yetişkinlere yönelik çalışmalar da yapıyoruz. Cumartesi günleri Harmony Sanat Galerisi’nde toplanan bir grubumuz var. Onlar

arasında ev kadınları, meslek sahibi kadınlar, öğretmenler var... Çoğu resim yapmayı hep istemiş ama hayatın dayatmaları sonucunda bu istekleri içlerinde kalmış... “Çöpten adam bile yapamam” diyenleri bile yapabilecekleri şeyler konusunda yönlendiriyorum. Çünkü illa da fotoğraf gibi resim yapmak gerekmiyor. Resim esasında kendimizi ifade etmek için kullandığımız bir dil, bizim kullandığımız bir dil.

Bu gruplardan hiç yetenek çıktı mı?

Çıkıyor. Özellikle üniversiteden çıkıyor. Benim üniversitede verdiğim dersi ekonomi, işletme, mühendislik gibi farklı bölümlerde okuyan gençler seçmeli olarak alıyorlar. Onların içinde resmi seven ama yapamadığını düşünen öğrencilerim oluyor... Başlıyorlar, yapıyorlar, sonra resimlerini duvarlara asıyorlar... Duvarda gördükten sonra bana gelip “bunu ben mi yaptım gerçekten?” diye soruyor.

Resimlerinizde doğa ve kadını daha fazla kullanıyorsunuz, neden?

Yok hayır, öyle bir ayrım

yapmıyorum. Gündelik hayatımda sevdiğim her şeyin resmini yapıyorum. Bu bir çiçek de, evimin köşesinde bulunan bir portre de kızım da olabilir. Bazen peyzaj oluyor, bazen de figür... Bugün de “şunu yapayım” diye niyetli oturmuyorum genellikle tuvalin başına. Dönem dönem bazı konulara odaklandığım oluyor. Sergi açarken de öyleyim, “bu serginin teması şu olsun, bu tema üzerinden resim üreteyim” demiyorum... Geçen sergimin konusu Tuz Gölü’ydü mesela... Tuz gölü benim çok etkilendiğim bir yerdi. Gece, gündüz, yazın, kışın bende farklı etkiler bırakmıştı... Bu sene de peyzajlar, gördüğüm, gözüme yansıyan yerler var. Ben resimlerime isim de koymam... İsim koyarak insanları belirlemek istemiyorum.

Kadın olmak bakışınızı etkiliyor mu?

Etkiliyor tabii. Sonuçta düşünüyorum da gerçekten de çok fazla erkek figürü yapmadım. Bir Tuz Gölü kompozisyonunda galiba silüet olarak vardı erkek. Ama tek başına bir figür dediğimde nedense hep kadın yapıyo-

rum... Tabii daha tanıdığımız, daha duyarlı olduğumuz bir durum herhalde...

Nasıl resim çiziyorsunuz, özel şartlarınız var mı, mesela Tuz Gölü'nden geçerken hemen oturup bir şeyler mi çizdiniz?

Yok, hayır, fotoğraflardan da yararlanıyorum. Unutmamam gereken bir takım görüntülerin fotoğrafını çekiyorum. Deve dikenini, hatmi çiçeği gibi bir yerlerden toplayıp, atölyeme getirip vazoya koyduğum çiçekleri de çiziyorum... Bir dönem ayçiçekleri çalışıyordum, bunun için çeşit, çeşit, boy, boy ayçiçeği topladım. Kızımın resmini de çok yaptım ama bunun için oturup karşıma modellik yapmasını istemedim. Onun yanımda olması, onu hissetmem çoğu zaman yeterli olabiliyor. Gün boyu bir şeyler kaydediyorsunuz... Atölyeye indiğimde bu kaydettiklerim yavaş yavaş çıkıyor... Boyayı sürmeye başlıyorsunuz, sonra yanına bu rengi mi sürsem, şu rengi mi diyorsunuz, plastik ve resimsel kaygılar giriyor işin içine ve çıkıyor resim... Picasso sergisini gezen bir kadın, ressama: "Ay ne kadar güzel bir balık" demiş, Picasso kadını uyararak "O balık değil, balık resmi" diye cevap vermiş... İşte onun gibi ben kestaneye en çok benzeyen kestane yapmak istemiyorum, iyi bir resim yapmak istiyorum... Mutlaka, gördüğüm, yaşadığım, hissettiğim, dokunduğum şeyleri yapıyo-

rum. Ama onlar biraz da resmimi oluşturacak bahaneler. Benim için iyi resim olması daha önemli...

Üslubunuzu biraz daha açabilir misiniz?

Baktığım, gözlemlediğim objelerin bendeki izlenimlerinin resmini çiziyorum...O izlenimlerin dışı vurumu bir anlamda... Günümüzün sanatçıları özel bir "izim" in içine koymak zaten zor. Ama "sürrealist bir ressam değilim" mesela. Ben izlenimlerimi aktarıyorum... Renk seviyorum, renkçi bir tarzım var. Rengi zaman zaman daha ekonomik kullansam da ondan hiçbir zaman vazgeçmiyorum. Sadece belli bir renkten yola çıkarak bir resim bitebiliyor veya bir şeye dönüşebiliyor. "Çiçek" değil de mesela "kırmızı" diyerek bir resme başlayabilirim.

Türkiye'de kadınların özellikle belli alanlarda kendilerine yer açmak için uğraş verdiklerini düşünüyorum, dirsekleriyle ittire ittire ilerliyorlar gibi geliyor bana, resim alanında da böyle bir şey var mı?

Var. Ben doğrudan muhatap olmadım... Fakat, ben karşılaşmasam da her alanda olduğu gibi resim alanında böyle bir şey var gerçekten. Muhatap olmasan da bir şe-

kilde hissediyorsun.

"Kadından ressam olmaz" şeklinde cümleler kurulabiliyor örneğin. Türkiye'de kaç kadın ressam var, Neşe Erdok'tan başka kadın ressam var mı, diyebiliyorlar. Oysa bu doğru değil, bakın galeride kadronun büyük bir bölümü kadın sanatçı. Biz burada en azından beş altı kadınız.

İyi ki böyle bir meslek seçmiş diyor musunuz?

Evet... Ben kendimi, sürekli ifade edebileceğim farklı bir dilimin olması nedeniyle şanslı hissediyorum. Resim üretirken kendimi çok iyi hissediyorum.

Atölyede resim üretiyorsunuz, oradan çıktıktan sonra kızın yemeği, bulaşık, ev işleri gibi birden hayatın acı gerçekleriyle karşılaşyorsunuz, bu nasıl etkiliyor çalışmalarınızı?

Belki tam da bu nedenle geceleri resim yapıyorum... Kendime böyle bir yol seçtim. Bir yandan ütü, bir yandan yemek yapayım, aşağıya atölyeye inip bir de resim çıkarayım demedim hiç... Gece onla, dört arası kendimi yalnız ve steril hissettiğim zamanlarda çalışırım. Herkes uyumuştur telefonlar da çalmaz... Atölyeye iner, çayımı demler, sesiz bir ortamda

keyifle en azından beş, altı saat çalışırım.

Bir sergi oluşturmak için ne kadar zaman geçer?

Benim bu galeride bir ritmim var; her sene bir sergi açıyorum. Fakat, "sergi açacağım çalışmalıyım" demiyorum. Zaten yılda 12 ay, günde 24 saat hayatımızda hep resim var. Üretimimiz hep sürüyor, sergi zamanı geldiğinde, ürettiğimiz resimlerden seçip sergilik iş çıkarıyoruz...

Eşiniz de ressam, aranızda mesleki rekabet mi, dayanışma mı var?

Biz öğrencilik dönemimizden beri birlikteyiz, zaman zaman kıskançlıklar oluyor ama genel olarak dayanışma ağır basıyor. Aynı ayrı atölyelerde çalışıyoruz, bazen ben onu "gel galiba çok güzel bir şey yaptım, ya da işin içinden çıkamadım" diye atölyeye çağırıyorum, bazen o beni çağırır. Eş olmanın dışında birbirimizi sanatçı olarak da destekliyoruz. Paylaşarak, birbirimizi destekleyerek sürdürdük şimdiye kadar.

Petrol-İş Kadın okurlarına söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Herkesten istediğimiz şey; iyi izleyici olmaları... Bizde izleyici çok az. Resimden anlasa da anlamasa da sergileri izlemeliler. Çünkü baktıkça gelişir her şey... Duvarlarımızı orijinal resimle süslemeye alışmak, bunun reproduksiyondan farklı olduğunu anlamak ve bunları çocuklara aktarmak çok önemli. Sergileri izlesinler, takip etsinler... Galerilerin hepsi herkese açık... Ancak böyle tadına varırsınız resmin. "Ben resimden anlamıyorum, niye gideyim?" dememek gerekiyor. ✂

Dilek Demirci Kimdir?

1957 Kayseri'de doğdu.

1982 Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nden mezun oldu.

1985 Boğaziçi Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü'nde Öğretim Görevlisi oldu.

1987 Mimar Sinan Üniversitesi Resim Ana Dalı'nda sanatta yeterlilik aldı. Kuzguncuk'ta, atölyesinde resim çalışmalarını ve çocuklarla yaratıcılık programını sürdürüyor.

Harmony Sanat Galerisi

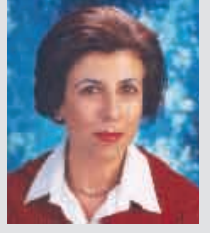
İcadiye Caddesi No:70 Kuzguncuk Üsküdar/İstanbul

tel: (0216) 553 21 67 faks: (0216) 553 89 22

e-mail: info@harmoniYGaleri.com

Sendikalı olma hakkını engelleyenlere hapis

Avrupa Birliği normları esas alınarak yeniden düzenlenen Türk Ceza Kanunu'nda çalışanlar lehine bazı düzenlemeler var. Buna göre, sendikanın faaliyetlerini ve sendikaya üye olmayı engelleyen işverenlere hapis cezası öngörülüyor. Ayrıca çalışanların kişisel bilgilerinin kaydedilmesi ve hukuka aykırı bir biçimde kullanılmasına da ceza getiriliyor.

AV. SERAP ÖZDEMİR
Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

19 26 yılında İtalya'dan alınan Türk Ceza Yasası, 79 yıl aradan sonra değiştirildi. 1 Nisan 2005'te yürürlüğe girmesi kabul edilen, ancak daha sonra yürürlük tarihi 1 Haziran 2005 tarihine ertelenen bu yasa ile ceza yargılamasında yeni bir dönem başlayacaktır.

Cebir ve Şiddet

Anayasamıza göre, herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Çalışma hürriyetinin kullanılmasında kişilerin insan onuruna uygun koşullar içinde çalıştırılmaları esastır. Bu hususların güvence altına alınması amacıyla, Yeni Ceza Yasası'nda yapılan düzenlemede, cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, iş ve çalışma hürriyetinin ihlâl edilmesi halinde ve bundan zarar gören kişinin şikayeti üzerine altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilebilecektir.

Aynı maddede, çaresizliğini, kimsesizliğini ve bağılılığını sömürmek suretiyle kişi veya kişileri ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık bir şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştıran veya bu durumda bulunan kişiyi insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tabi tutan kimselere de altı aydan üç yıla kadar hapis veya yüz günden az olmamak üzere adli para cezası verilebileceği hükmü getirilmiştir. Bu amaçla işçileri tedarik etmek veya bir yerden diğer bir yere nakletmek de suç sayılmıştır. Bu kişilerin rızası olsa bile, insan onuruna

aykırı biçimde ve koşullar altında çalıştırmaları suç olarak kabul edilmiştir.

Cebir veya tehdit kullanılarak, işçiyi veya işverenleri ücretleri azaltıp çoğaltmaya veya daha önce kabul edilenlerden başka koşullar altında anlaşmaların kabulüne zorlanması ya da bir işin durmasına, sona ermesine veya durmanın devamına neden olunması halinde de üç yıla kadar hapis cezası verilebilecektir. Bu hüküm işyerlerinde yapılan eylemlerin cezalandırılmasını gündeme getirecektir.

Sendikalı Olma Hakkını Engelleyenlere Hapis Cezası

Anayasal bir hak olan Sendikaya üye olma hakkının engellenmesi de, Yeni Ceza Yasası'na getirilen düzenleme ile suç olarak tanımlanmıştır. Sendikaya üye olmaya veya olmamaya, sendikanın faaliyetlerine katılmaya veya katılmamaya, sendikadan veya sendika yönetimindeki görevinden ayrılmaya zorlamak amacıyla cebir veya tehdit kullanan kimseler hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilecektir. Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla

sendikanın faaliyetlerinin engellenmesi halinde de, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Bu konuda bir cezaya hükmedilebilmesi için, cebir veya tehdide maruz kalan kişinin; sendikaya üye olması veya olmaktan vazgeçmesi, sendikanın faaliyetlerine katılması ya da katılmaktan vazgeçmesi veya sendikadan ya da sendika yönetimindeki görevinden ayrılması gerekmemektedir. Bu amaçlarla, kişiye karşı cebir veya tehdit kullanılması halinde söz konusu suç oluşmuş gibi cezalandırılacaktır.

Kişisel Verilerin Kaydedilmesi

Hukuka aykırı olarak kişisel bilgilerin amaçları dışında kullanılmasından veya herhangi bir şekilde üçüncü şahısların eline geçerek hukuka aykırı olarak yararlanılmasından dolayı hakkında bilgi toplanan kişiler, günümüzde büyük zararlara uğramaktadırlar. Kişilerle ilgili bilgileri kaydeden ve bu bilgileri, hukuka aykırı olarak kullanan kişilere zarar görenin şikayeti halinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilecektir. Yine kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimseler de, aynı cezalarla cezalandırılacaktır.

Bu hükümler, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve örgütlenme hakkı konusunda çalışanlar lehine düzenlemelerdir. ✂

Dikkat! Canavar gıdalar her yerde...

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) bir süredir, kamuoyunu meşgul ediyor. Bebek mamalarından mısır gevreğine GDO'lu ürünlerle haşır neşir olduğumuz söylentileri var. İnsan sağlığını ve genetik yapısını tehlikeye atan ürünlerle ilgili olarak bu alanda mücadele veren “GDO Karşıtı Platform” temsilcilerinden Mebruke Bayram’la görüştük...

Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) nedir?

GDO özellikle tarımsal ürünlerde kullanılan bir şey, genetiği değiştirilmiş organizmalar, belli bir gen parçasını bir canlıdan alıp başka bir canlıya aktarma yoluyla oluşturuluyor. Örneğin, bir bakterinin gen parçası mısıra ya da bir bakteri geni patatese aktarılıyor. Yani doğada eşleşmesi mümkün olmayan canlıların genleri, genetik mühendisliği yöntemleriyle birleştiriliyor.

Niçin yapılıyor tüm bunlar?

Bitkilerin aromasını arttırmak ya da dayanıklı buğday, domates yetiştirmek gibi amaçlarla yapılıyor bu tür işlemler. Daha çok ticari nitelikte olan bu amaçların uygulayıcıları çokuluslu biyoteknoloji şirketleridir. Biyoteknoloji konusunda 10 tane çok uluslu şirket piyasaya hakim. Genetik yapısı büyük oranda değiştirilen bitkiler ise mısır, soya ve patates gibi ticari olarak çok satışı olan bitkilerdir.

“GDO’ya Hayır Platformu” nasıl ortaya çıktı, hangi kuruluşlar var içinde?

Türkiye’de GDO bilinmiyordu, küçük çıkışlar vardı ama sistematik değildi. Konudan haberdar olan beş altı arkadaş bir şeyler yapmak gerektiğini düşünüp bir deklarasyon metni hazırladı. Sonra bu deklarasyon çevre ve ekoloji konusunda çalışan kişilere ve akademisyenlere gönderildi. Daha sonra 2004 Mart ayında çevre ve ekoloji konusunda çalışan örgütlere çağrı yaparak İstanbul’da bir toplantı gerçekleştirdik. Toplantıya 28 ayrı kuruluşun temsilcisi katıldı. Orda bu konuda bir birliktelik oluşturması gerek-

tiği düşüncesi çıktı. Bir süre tartıştıktan sonra GDO’ya Hayır Platformu kuruldu. İçlerinde Ziraat Odalarının da bulunduğu 28 kuruluş platformun kurucusu oldu.

Platformda kadın üye sayısı ne kadar?

Platformun kadın nüfusu oldukça yoğun. Hatta erkekler azınlıkta diyebilirim.

Neden?

Ben bunu kadınların hayata dair şeylere sahip çıkma konusundaki duyarlılıklarına bağlıyorum. GDO karşıtlığı, tohumla, toprağa sahip çıkma koruma ve kollamaya ilişkin bir faaliyet, bu tür faaliyetler kadınlara uyuyor... Tüm ailenin ne yiyeceğine, yiyeceklerin ne kadar sağlıklı olması gerektiğine kadınlar daha duyarlılar. Platform içinde daha önce hiçbir politik faaliyet içinde olmamış ev kadınları da var... “Ne yiyeceğimizi, ne içeceğimizi, çocuğumuza neyi yedireceğimizi bilmiyoruz,

artık buramıza kadar geldi” diyorlar.

GDO ülkemize girdi mi, hangi ürünleri karşı duyarlı olalım?

Türkiye’ye genetiği değiştirilmiş tohumun girmesi yasak. Yediğimiz içtiğimiz ürünlerde de herhangi bir koruma ve kontrol olmadığı, yasal düzenleme olmadığı için neyin ne olduğu belli değil. Ülkemize bu ürünlerin gelip gelmediği bilinmiyor. Biz girdiğini düşünüyoruz. Çünkü mısır ve soyaı ithal ettiğimiz ülkeler ABD ve Arjantin dünyanın en büyük GDO üreticileri... İthal ettikleri ürünlerin büyük oranda GDO’lu olduğunu biliyoruz, Türkiye’ye niye yollamasınlar? Geçenlerde ODTÜ’nün yaptığı bir çalışmada GDO’lu ürün buldular.

Hangi ürünler?

Mısırın neredeyse hepsinde, 10 mısır örneğinden 9’unda bulundu. 20 domates örneğinden 8’inde GDO bulundu...

Bebek mamalarında da varmış galiba?

Mısır ve soya, hazır çorbalardan pudinglere ve bebek mamalarına kadar birçok mamul üründe de kullanılıyor. Bunları da araştıran, kontrol eden herhangi kurum yok. O nedenle bir biçimde yemiş olabiliriz.

Niye kontrolü yapılmıyor bu ürünlerin?

Platformun görüşüne göre çokuluslu firmalar kontrol yapılmaması konusunda baskı yapıyorlar. Türkiye’de faaliyet gösteren çokuluslu şirketlerin tohum meselesinden GDO’lu ürün yetiştirilmesine kadar her alanda kulis yaptıkları biliniyor.

Ürünler sağlığımızı nasıl etkiliyor?

Allerjik reaksiyonlara sebep oluyor, insanlarda antibiyotiklere karşı direnç oluşmasına yol açıyor. Ayrıca insan ve hayvanda toksik etkiler yarattığına dair araştırmalar var.

Bir GDO ürünü olan Bt mısırı, ampisiline direnç geni taşımaktadır. Ampisilin insanlarda ve hayvanlardaki enfeksiyonların bir çoğunda kullanılan değerli antibiyotiktir. İngiltere’de dahil olmak üzere pek çok Avrupa ülkesi, ampisiline direnç geninin mısırdan insanlara geçebileceğini ve ampisilinin bakteriyel enfeksiyonlara karşı kullanımını tehlikeye sokacağını düşündükleri için bu mısırın yetiştirilmesini yasaklamışlardır.

Moleküler genetikçi Joe Cummins’in yaptığı bir çalışmada bunların ötesinde çok ürkütücü olasılıklar gündeme geldi. Bu çalışmalarda transgenik bitkilerde gen transferini yönetmekte kullanılan karnabahar mozaik virüsünün (CaMV) yeni virüslerin oluşumunda rol oynayabileceği kanıtlanıyor. CaMV insanda bulunan Hepatit B virüsü ile yakından ilişkili bir

virüs ve aynı zamanda AIDS virüsü gibi insan retrovirüsleriyle dizi homojenleri içeriyor. Aynı virüsün, birçok bitkide ve mayada, böceklerde etkin olduğu belirtiliyor. Bilimciler iki tür potansiyel tehlikeye dikkat çekiyorlar; durgun virüslerin harekete geçmesi ve CaMV ile diğer virüsler arasında yeni bulaşıcı diziler oluşturabilecek kombinasyonların ortaya çıkması...

Sağlık alanı dışında riskleri var mı?

Tabii var. Biyolojik çeşitliliği azalttığına dair çok ciddi bulgular var. Genetiği değiştirilmiş buğdayı bir bölgeye ektiğin zaman bu ürün, o bölgedeki diğer ürünlere de atlayabiliyor. Bu gen değişikliği yabani buğday türlerini bile etkiliyor. Kendiyle aynılaştırıyor, onların da genetik yapısını bozuyor. Amerika’da hatta bazı biyoteknoloji firmaları dava açabiliyorlar, sen benim avantajlı ürünümü nasıl kullanırsın, bana patent parası ödemek zorundasın, diye...

Böyle bir hakları var mı?

Bir biyoteknoloji firması bir ürünün genetik yapısını değiştirdiğinde o ürünün patentini de almış oluyor. Ve o ürünün tohumunu satın aldığı anda çiftçi firmaya patent bedeli ödemek zorunda kalıyor. Bu da çiftçiler için o firmaya bağımlılık anlamına geliyor. Çünkü genetiği değiştirilmiş ürünlerin çoğunda ertesi sene için tohum saklayamıyorsunuz, bir defaya mahsus ekebiliyorsunuz. Her sene hangi firmadan aldıysanız oraya para ödeyip tohum almak zorundasınız.

Bir süredir mücadele veriyorsunuz, bir ara Canavar Domates’i dolaştırdınız. Bu eylem nasıl gelişti, tepkiler nasıldı, anlatabilir misiniz?

Platform kurulduktan hemen sonra düşündüğümüz bir eylemdi bu. Geçtiğimiz Ekim ayı içinde genetiği değiştirilmiş ürünleri simgeleyen canavar domates balonunu Türkiye’nin 12 ilinde dolaştırdık.

İstanbul’da başladık, İzmit, Bursa, İzmir güzergahı üzerinden Ankara’da sonlandı eylem. Kampanya sırasında yaklaşık 100 bini aşkın imza toplandı. Bu imzaları yaklaşık bir ay önce meclis imza komisyonuna teslim ettik. Geçtiğimiz günlerde platformdan temsilcilerle GDO taraftarı görüşün temsilcilerini çağırıp imza kampanyası sonuçlarını tartışmaya açtılar.

Türkiye’de bu ürünleri denetlemek, AB standartlarına uydurmak için Biyogüvenlik Yasa Tasarısı hazırlanıyor sanıyorum?

Böyle bir yasa tasarısı var. Ama bu, biyoteknolojik ürünlerin piyasasını düzenlemek için ortaya çıkarılmış bir yasa sanki. GDO’yu yasaklamak, kontrol altına almak gibi bir amaç görünmüyor ortada. Bu yasa tasarısı tam anlamınca meclis tarım komisyonuna gidecek ve orada tartışılmaya başlanacak. Biz tarım komisyonu üyelerine bir brifing verdik. Yasa tasarısı hakkındaki görüşlerimizi çeşitli yerlerde yayınladık, bundan sonra bizi de karşıt görüş olarak toplantılara çağırmaya başladılar. Toplantılar biraz daha hareketlendi. Yasanın tarım komisyonuna gelmesi biraz daha uzayacak gibi görünüyor...

Sizin komisyona bilgi vermenizin faydası oldu mu?

Bazı şeyleri sınırlandırabilecekler galiba. Bakan bebek maması konusunda mutlaka önlem alınacağını söyledi ama henüz bir şey yok. Biyoteknoloji şirketleri de bir yandan bastırıyor...

GDO’lu ürünlere karşı insanlar nasıl uyarılacak?

Firmalara baskı yapmak taraftarıyız. GDO’lu ürün kullanmayanlar kullanmadıklarını açıklasınlar, dedik... Birkaç firmadan araştırma geldi. “Biz GDO’lu ürün ben kullanmıyoruz” diye. Platformun tüketiciler komisyonu tüketiciyi bu konuda bilinçlendirmek için ‘şunlar GDO’lu ürün kullanıyor, şunlar kullanmıyor’ diye bir araştırma yapıyorlar, çalışmalar sürüyor.... Avrupa’da çok sınırlı ve kontrollü olarak kullanılıyor GDO’lu ürünler. Bir de tüketici orada bilinçli olduğu için izin verseler de piyasaya sürülen GDO’lu ürünleri kimse satın almıyor. Biyoteknoloji firmaları piyasadan çekilmek zorunda kalıyorlar... Biz Türkiye’de de böyle olsun istiyoruz, tüketici bilinçlensin almasın, çiftçi bilinçlensin ekmesin; bu şekilde onlar da çekilmek zorunda kalsınlar...

Zayıflığın Endişe Verici Boyunduruğu

İlkbaharla birlikte kadın dergileri, gazetelerin kadın ekleri yine diyet furyasına başladılar... Önümüz yaz... Her kadın ince giysiler içinde, daha narin ve zarif görünmeli... Bunun ölçüsü de tabii ki... Zayıf, daha zayıf olmak... Arkadaşımız Feryal Saygılıgil olayın perde arkasını tartışmaya açıyor...

Feryal Saygılıgil

Beş yüzyıldır süren bir gelenek olan yüksek sınıftan Çinli kadınların ayak sargıları, tahta tepsiler tarafından biçimsizleş(tiril)en Afrikalı kadınların dudakları, Güney Asyalı Karen kabilesine mensup kadınların boyunlarının kolyeyle uzatılması, Tunus'ta Djerba adasındaki genç kadınların evlenmeden önce şişmanlatılması, kadın sünneti beden politikası uygulamalarına birkaç örnektir.

Korseler ve ince bellerle, daha sonra da yüksek topuk, ayağı biçimsizleştiren dar ayakkabılarla Avrupalı kadınlar da bu süreçten nasibini almıştır. Antropologlar bu türden sıkıntılara maruz kalanların çoğunlukla kadınlar olduğu, biçim değiştirme uygulamalarının erkeklerde çok nadir görüldüğü, konusunda birleşiyorlar.

Küreselleşmenin parçalarından biri olarak değerlendirebileceğimiz

“Beden politikaları”nın günümüzde moda aracılığıyla sunulan en yaygın hedefi ise “zayıflık”. Dergilerde, televizyonlarda, sinemalarda boy gösteren mankenlere, artistlere benzemek arzusu özellikle genç kadınlar için önüne geçilemez bir istek. Kapalı salonlarda yapılan egzersizler, buna yönelik giysiler, kilo vermek için gidilen diyetisyenler, diyet ürünleri... Bütün bunların sonucunda zayıflığın yol açtığı anoreksiya türü hastalıklar... Bu hastalıkların tedavisi için uzmanlar yetiştiriliyor, plastik cerrahinin de işin içine girmesiyle yeni bir endüstri yaratılarak, beden, pazarlanan bir meta haline geliyor.

Kadın bedeninin ölçüleri

4 Ekim 2003'de Paris'te “Etki Altındaki Kadın Bedeni-Ölçülerini Sorgulamak” isimli toplantıyla ilgili olarak Fransa'nın önemli gazetelerinden biri olan Le Monde'da 22 Kasım 2003 tarihinde Christiane Galus'un “Sosyologlar ve Beslenme Uzmanları Zayıflığın Buyurganlığından Endişeliler” isimli bir makalesi yayımlandı. Bu makalede bedenın değiştirilmesi, inceltilmesi için modanın yüzyıllardır kadınlara reva gördüğü fiziksel baskılar ele alınıyor. Ülkemizde de özellikle genç kadınlara dayatılan “zayıf güzeldir” anlayışı giderek tehlikeli boyutlara ulaşıyor. Bu makalenin Türkçe'ye çevrilmesinin anlamlı olduğunu düşündük.

Zayıf, hızlı ve rekabetçi

Beslenme uzmanları, kadınların bir bölümünün takip ettiği güncel moda tarafından göklere çıkarılan “ince hatlı, zayıf insan modeli”nin giderek çok daha büyük zararlara neden olduğunu saptıyorlar. Kadın dergilerinde boy gösteren ince hatlı modellere benzemek için çok sayıda genç kadın, hatta küçük kız beslenmeden yoksun kılınıyor. Sağlıkları için risk oluşturabilecek sorunları ise şöyle sıralamak mümkün: Erken osteoporoz, kısırlık ve gebelik...

Gıda güvenliğiyle ilgilenen ve bu konuda bol miktarda çalışmalar yapılan bir toplumda bu tür davranışlarastılamakşaşırtıcı. Esasında kadın bedeninin özgürlüğü kavramı Batı’ya Anglosaksondünyadangeldi. Amerika’da ve İngiltere’de ortaya çıkan bu tür hareketler genellikle korseinin bütün ıvır zıvırlıklarından vazgeçen feminizmle benzerlikler taşıyordu.

Sonundakadınlar 1950’lerde normal nefes alabildiler. Korseden kurtulduktan sonra 50 santimetrenin üzerinde olan bel ölçüleriyle de kadınlar pekala güzel olabildiler. Fakat bu özgürleşme çok kısa sürdü. Çünkü bu mekanik baskının yerini

vücuttan yağları uzaklaştıran, inceliği göklere çıkartan içselleşmiş bir baskı aldı. Kadın bedeni çok ince, hatta tüy gibi, genç ve rekabetçi olmak ve maddi zincirlerden arınmak için gittikçe biçim değiştirdi.

Tours Üniversitesi’nden beslenme sosyolojisi profesörü Jean-Pierre Corbeau, bu gelişmenin son dünya savaşından beri görüldüğünü söylüyor. 1950’lerde Fransızlar beslenme meselesine mutlulukla yaklaşırlardı; kızarmış biftek onlar için bir şerefti. Tüberkülozdan korkulduğu için zayıf beden hasta olarak düşünülüyordu. Bu, Martine Carol ya da İtalyan yıldızları gibi etine dolgun oyuncuların etkili olduğu zamanlardı.

1960-1970 yıllarından itibaren Fransız köylüsündeki yoksunluk

duygusu kayboldu. Kardiyovasküler hastalıklara karşı verilen mücadeleyle de zayıflık desteklendi. Hekimler tarafından kırımızı et tüketimi eleştirilmeye başlandı. Kızarmış biftekten, yeşil sebzeli bir beslenmeye doğru

yol alınırken, taze fasulyeli bifteğe geçildi. Bu eğilim şehirleşen kitlenin sosyal etkinlik arzusu ile at başı gider. Hızlı ve rekabetçi olmak... Bu ise eylemsizlikle aynı anlama gelen fazla kilolardan kurtulmayı gerektirir.

Sonra yavaş yavaş saflık ve kirlenmemişlik çerçevesi içinde cinsellikten uzaklaşılır... İşin hayvanlık boyutunu inkâr etmek için de incelikten sıskalığa geçilir. Corbeau, “Zayıflık ve kadın bedeninin inceliğinin estetiği, gittikçe artan biçimde berrak ve saydam olan cinsel nes-

nenin görünmezliğine ve silinişine dönüşür”der. Bu eğilim moda defileleri sırasında son derece belirgindir. Annie Hubert “Mankenler birer kişi değil ama üretilmiş heykellerdir” diyerek “Bu dergilerin gerçek birer sirke dönüştüğünü” vurgular.

İnceliğe doğru bu yönelim, elbette estetik gerekçeler için moda dergileri ve bazı televizyon kanalları tarafından beslendi. Obezitenin kaygı verici yükselişi nedeniyle tıbbın bir bölümünün yerine geçirildi. Fakat Paris’teki Hotel Dieu hastanesinin beslenme servisi sorumlusu ve obezite tedavi uzmanı Arnaud Basdevant “Kaygı verici koruyuculuk ve kuramsal olarak ideal kilo peşinde koşmanın riskleri arasındaki tıbbi söylemler de bıçak sırtıdır” diye ifade ederek şöyle konuşuyor: “Bu söylemler narinliğin çevresindeki sosyal baskıyı besler ve onu etkiler. Şişmanlık konusundaki suçlamanın yansımasıdır. Risksiz olmayan hijyenist ve ahlakçıların söylemlerine geri dönüştür.”

“Narinliğin terörizmi”ni eleştirmek için yükselen sesler giderek artıyor.

Baharla gelen yorgunluk

Şu aralar çok yorgun ve halsiz hissediyorsunuz kendinizi... Bahardandır diyorlar... Haklı olabilirler... Baharda havada artan elektrik yükü, yorgunluğa ve ruhsal sıkıntılara yol açabilir ama çaresi var...

Kışın soğuk günleri geride kaldı. Bahar yüzünü çoktan gösterdi. Ama şairin dediği gibi bu güzel havalar bizi mahfediyor. Halsiz, yorgun, bitkiniz, uykularımız da da düzen kalmadı... Buna bahar yorgunluğu deniyor. Baharda havadaki elektrik yükü artıyor. Bu yük havada bulunan pozitif ve negatif yüklü iyonlar aracılığıyla taşınıyor ve insanlarda yorgunluk belirtilerine ve hatta ruhsal sıkıntılara yol açıyor. Havadaki elektrik yükü özellikle büyük şehirlerde daha fazla. Bu duruma bir de hava kirliliği, sanayi atıkları ve trafik yoğunluğu eklenirse, bahar yorgunluğu belirtileri daha da yoğun olarak yaşanıyor.

Neler bahar yorgunluğunun yoğun hissedilmesine yol açıyor peki? Beslenme alışkanlıklarında bozukluklar, yeterli miktarda vitamin, mineral alınmaması, hareketsiz yaşam, Tiroid bezinin az çalışması yorgunluk belirtilerini artırıyor. Bu durumlarda hafıza zayıflaması, uyku eğilimi, adale ağrıları

normalden fazla görülüyor. Tansiyon, kalp hastalığı, alerji, nezle ve bazı ağrı kesici ilaçların kullanımı ve enfeksiyon hastalıkları, yorgunluk belirtilerini artırıyor. Aşırı kafein, yoğun sigara kullanımı, alkol ve madde alışkanlıkları da yorgunluğu tetikleyen etkenler arasında yer alıyor.

Yorgunluk sorunu olanların B ve C vitaminleri ile magnezyum, potasyum ve çinko desteği almaları şart. Beslenme bu dönemde çok önemli. Meyve ve sebze ağırlıklı beslenmeye önem verilmeli, günlük içilen su miktarı 3 litre civarında tutulmalı, iyi ve kaliteli bir uyku düzenini sağlamak için stres azaltılmalıdır. Sigara, alkol ve kafeinden mümkün olduğunca uzak durulmalıdır. Yorgunluğu giderir ve rahatlatır düşüncesiyle aşırı alkole başvurmak yanlış olur. Yatarken alınan depresyon azaltan, uyku düzenleyen ve kas gevşeten ilaçlardan yararlanılabilir. Egzersiz de bahar yorgunluğunu alt etmeniz için en önemli yardımcılarınızdandır...

Alkol alan kadınlara vitaminli destek

Alkol kullanan kadınlar da folate ve B6 vitaminin, meme kanserine karşı koruyucu olabildiği saptandı. Daha önce yapılan birçok çalışmada alkolle meme kanseri arasında ilişki olduğunu saptayan araştırmacılar, alkol bağlantılı meme kanseri riskinde folate'in, hastalığı önleyici etki ortaya koyabildiğini belirledi.

Doğal olarak folik asitten meydana gelen folate, yapraklı sebzelerde ve kahvaltıda yenilen güçlendirilmiş tahıl gevreklerinde bolca bulunuyor.

712 meme kanseri ve 712 sağlıklı kadın denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin kanlarındaki folate, B6 ve B12 vitaminleri değerlendirilerek, meme kanserine karşı taşıdıkları risk gözlemlendi. Araştırma sonucunda, kanlarında yüksek oranda folate bulunan kadınlarda meme kanseri riskinin, düşük bulu-

nana göre yüzde 27 daha az meydana gelebileceği belirlendi.

Folate ve B6 vitamininin, günde bir kadeh şarap veya başka bir içki tüketen kadınlardaki meme kanseri riskini yüzde 89 azaltabildiği kaydedildi.

Araştırmacılar, kanlarında bol miktarda B6 vitamini bulunan kadınlarda, kanlarında yeterli oranda B6 vitamini

bulunmayan kadınlara göre meme kanseri riskinin, yüzde 30 daha az meydana gelebileceğini gözledi. B12 vitamininin ise menopoza öncesi kadınları meme kanseri riskinden koruyabildiği, menopoza sonrası kadınlarda aynı etkiyi ortaya koymadığı saptandı.

Harvard Tıp Okulu araştırmacıları, günde bir bardak portakal suyu, kahvaltıda yenilen güçlendirilmiş tahıl gevrekleri veya vitamin haplarının, risk grubunda bulunan kadınları meme kanserinden koruyabileceğini bildirdi.

İyi bir hamilelik için...

Bebek sahibi olmayı arzu eden ve bekleyen kadınlar açısından hamilelik önemli bir deneyim... Bu süreci sağlık ve huzur içinde geçirmek ise sizin elinizde... Jinekoloğumuz Selma Hanım, bu kez anne adaylarının yolunu aydınlatıyor.

Sayın Doktor Hanım

22 yaşında yeni evli bir kadını. Sağlıklıyım, hiçbir şikâyetim yok. 15 gün önce olması gereken adetim gecikti. 10 gün bekledim, yine adet görmeyince 'acaba gebe miyim?' diye bir eczanede gebelik testi yaptırdım. Ve gebe olduğum söylendi. Çok heyecanlandım ve sevindim. İlk gebeliğim olduğu için bir yandan da korkuyorum. Acaba gebeliğim nasıl geçecek, sağlıklı bir çocuk doğurabilecek miyim diye merak etmeye başladım. Gebeliğim boyunca hangi belirtilerin normal, hangilerin anormal olduğunu bilmek gerekir diye düşündüm. Bu nedenle ortaya çıkabilecek belirtileri size sormaya karar verdim. Beni aydınlatırsanız sevinirim. Sevgi, saygı ve başarı dileklerimi sunarım.

A. K. / Gebze

Sevgili A.

Mektubun beni sevindirdi. Ben de bu konuda bir soru soran olsa da bu sayı dergimize yazsam diye düşünüyordum.

Tabii sende olduğu gibi gebeliğin ilk belirtisi adetten kesilmedir. Ancak adetten kesilme pek çok hastalıkta da görülebileceği için, bunun sebebini araştırmak gerekir. Önce bir gebelik testi yaptırılmalıdır. Bu, adet kesilmesinin gebelikten ileri gelip gelmediğini açığa çıkarır. Çünkü, birçok hastalığın yanı sıra çocuk emziren kadınlarda da adetten kesilme görülür.

Gebeliğin diğer belirtileri de bulantı ve kusmalardır, bunlar ikinci haftadan başlayarak üç aylık oluncaya kadar görülebilir. Vücut dengelerinde ortaya çıkan yeni durumlardan, hormon ve salgı farklılıklarından olur. Genellikle sabahları daha fazladır ve akşama doğru azalır. Beraberinde tükürük artması ve ağız sulanması da görülür.

Bir başka belirti sık idrara çıkmadır. Rahim büyüdükçe idrar kesesi üzerine baskı yapar, idrar kesesinin kapasitesi azalır bu nedenle sık sık idrara çıkılır. Bu belirti ikinci üç aylık dönemde azalmasına karşın üçüncü üç aylık dönemin sonlarına doğru, çocuğun başı yola girmeğe başladığında tekrar görülür.

Gebeliğin ilk aylarından başlayarak beşinci aya kadar sürebilen belirtilerden biri de yorgunluk hissidir. Yapılan iş ile orantılı olmayan bir yorgunluk duyulur. Bu yorgunluk beşinci aydan sonra geçer.

Başka bir belirti çocuğun hareketlerinin duyulmasıdır. İlk gebeliklerde beş veya altıncı aylarda, daha sonraki gebeliklerde daha erken dördüncü ve beşinci aylarda duyulur. Karın içinde kanat çırpma gibi bir duygulanım hissedilir.

Derideki renk değişiklikleri

Gebelikte yukarıda saydığım ruhsal ve fizyolojik belirtilerle beraber, anne vücudunda şekil ve yapı değişiklikleri de görülür. Karnın büyümesi dördüncü aydan itibaren gözle görünür hale gelir. Gebeliğin ilk haftalarında memelerde dolgunluk, duyarlılık, karıncalanma hissedilir. Hormonal değişiklikler neticesinde memelerde yağ ve bağ dokusu artar, bu da büyüme ve damarlanmaya neden olur. Meme ucu büyür, etrafındaki halka genişler, rengi açık kahverengiden koyu kahverengiye, hatta siyaha döner. Meme ucuna basınç yapıldığında önceleri şeffaf daha sonraları bulanık bir sıvı gelebilir. Bu tür sıvı başka hastalıklarda da görülebilir ancak gebelikte görüldüğünde normal sayılır. Ayrıca damar genişlemelerine bağlı olarak cinsel organ bölümlerinde mor veya mavimsi renk değişiklikleri görülür.

Gebelerin büyük bir bölümünde karın büyüdükçe karın derisindeki gerilmeden dolayı gerilme çizgileri (Stria) ortaya çıkar, buralarda deri incelendiği için altındaki damarlar görünür hale gelebilir.

Gebelikteki deride ortaya çıkan renk değişiklikleri en fazla meme uçları, yüz, karın ve cinsel organların dış kısımlarında görülür. Alın, yanak ve ağız etrafındaki kirli kahverengi lekeler yüzde maske varmış gibi bir görüntü verir, buna halk arasında Gebelik Maskesi denir.

Gebe kadınlarda iştah değişiklikleri de görülür, bazı yemeklere isteksizlik bazılarında ise aşırı iştah duyar. Ekşi, tatl, tuzlu bazı tatlarla karşı isteği artabilir.

Gebeliğin en sıhhatli bulguları ultrason ile bebek görüntülerinin izlenmesi ile olur. Bebeğin kalp atışları, gelişme anormalliklerinin olup olmadığı ve cinsiyeti ultrason ile saptanabilir.

Sağlıklı ve rahat bir doğum geçirmeniz dileği ile hoşça kalın sevgili okurlarım.

Dr. Selma Dönmez

Yumurta deyip geçmeyin...

Yumurtanın yer almadığı bir sofraya neredeyse yoktur. Kahvaltıda olsun, salata, omlet yaparken olsun, mutlaka yumurta kullanırız. Yumurta içermeyen kek, pasta tarifine ise rastlamak mümkün değildir. Çorbaların terbiyesinde de yumurta kullanırız. Etten ucuz, besleyici ve lezzetli olması nedeniyle birçok yöre mutfağında yer alır. Bu sayımızı protein değeri yüksek yumurtalı tariflere ayırdık. Keyifli pişirmeler...

ÇILBIR

Malzemeler: 1 litre su / 2 tatlı kaşığı tuz / 1 yemek kaşığı sirke / 6 adet yumurta / 2 diş sarımsak / 1.5 su bardağı yoğurt / 3 yemek kaşığı zeytinyağı / kırmızı biber

Yapılışı: Suyu, tuzu ve sirkeyi genişçe bir tencerede kaynatın. Yumurtaları ayrı bir kaptaki tuzlu suya atın. Beyazları katılaşınca kevgirle alıp bir tabağa koyun. Başka bir kaptaki dövülmüş sarımsakla yoğurdu iyice karıştırın. Bir tavada kızdırılmış yağda kırmızı biberi eritin. Yumurtaların üzerine sarımsaklı yoğurdu, onun da üzerine biberli zeytinyağını dökün. Afiyet olsun.

MIHLAMA

Malzemeler: 5 adet soğan / 6 yemek kaşığı sıvı yağ / 2 tatlı kaşığı tuz / 1.5 bardak su / 7 adet patates / 6 adet yumurta / karabiber

Yapılışı: Soğanları yarım daire şeklinde ince ince doğrayın. Yağı, soğanı ve tuzu geniş bir tencereye koyup kısı ateşte öldürün. Suyu ekleyerek kaynatın. Patatesleri de yarım daire şeklinde doğrayıp kaynar suya ekleyin ve yumuşayuncaya kadar pişirin. Karabiber de ekleyip yumurta sayısı kadar oyuk açın. Yumurtaları oyukların içine kırın. Kapağını kapatıp beyazları katılaşuncaya kadar pişirin. Afiyetle yiyin. İsteğe göre maydanoz da ekleyebilirsiniz...

P

ÇAY SAATİ

ISLAK KEK

Malzemeler: 4 yumurta / 2 su bardağı şeker / 2 çorba kaşığı kakao / 1 su bardağı süt / 1 su bardağı sıvı yağ / 1 su bardağı un / kabartma tozu / vanilya / 1 su bardağı vişne suyu

Yapılışı: Yumurtaları, şekeri, kakaoyu, sütü ve sıvı yağı bir kaptaki karıştırın. Bir su bardağı karışımı kenara ayırın. Kabin içine unu, kabartma tozunu ve vanilyayı ekleyin. Hepsini iyice karıştırın. Karışımı borcam kaba dökün. 180 derecede 50 dakika pişirdikten sonra fırını kapatın, kabı çıkartıp üzerine vişne suyunu dökün. İyice emdikten sonra bardağa ayırdığınız sütü kakao karışımı dökün. Tekrar fırına koyup kalan ısıyla iyice çekmesini sağlayın. Dilerseniz krem şantiyle servis yapabilirsiniz. Afiyet olsun.

Yumurta hakkında her şeyi biliyor musunuz?

7. sayımızda yumurtayla ilgili bazı püf noktalarına değinmiştik. Bu sayımızda da yumurtanın besin değeriyle ilgili bildiklerimizi sizlerle paylaşmak istedik.

Yumurtanın fazeliği

Yumurta, protein değeri oldukça yüksek bir gıda. Ancak taze olmadığında besin değerinin olmaması yanında zarar verici de olabilir. Bu nedenle kullanmadan önce yumurtaların tazeliğini kontrol etmek gerekir. Bunun en kolay yolu yumurtaları kırmadan tuzlu suya ataktır. Bir kabın içine tuzlu su koyun, yumurtaları içine atın. Yumurtalar dibe çökerse taze, suyun yüzeyinde kalırsa bayatlamış demektir. Bu şekilde emin olmazsanız yumurtaları bir kaba kırın, sarısı dağılan yumurtalar bayat, dağılmayanlar ise tazedir.

Besin değeri

Yumurtanın oldukça yüksek besin değerine sahip olduğunu söylemiştik. Bir adet yumurtadaki hangi besin grubundan ne kadar olduğunu merak edenlere: Enerji: 75 kkal, protein: 6.25 gr, yağ: 5 gr, karbonhidrat: 0.6 gr, kolesterol: 213 mg, B6 vitamini: 0.07 mg, B12 vitamini: 0.5 mg, E

vitamini: 0.70 mg, kalsiyum: 25 mg, demir: 0.7 mg, magnezyum: 5 mg, iyot: 0.024 mg, sodyum: 63 mg.

Unutulmaması gerekenler

* Yumurtayı haşlayarak yemeyi düşünürseniz 8-10 dakikadan fazla pişirmeyin. Fazla pişmiş yumurtanın sarısı etrafındaki yeşillenme, besin değerinin azaldığını gösterir.

* Yumurtada C vitamini yoktur. C vitamini bulunan bir besinle (domates, yeşil sebzeler gibi) birlikte yenildiğinde, yumurtadaki demirin vücutta emilimi artacaktır.

* Günde üç yumurta, bir yetişkinin günlük protein ihtiyacını karşılamaya yeterlidir. Bir yumurtadaki protein, 40 gr. sığır etine ya da 100 gr. süte eşdeğerdir.

Kuş sesleri, barış umutları ve ballı dopingle bahara selam...

Geçen gün kuş sesleriyle uyan-dım, doğru ya artık nisan ayındayız... Bahar bizim mahal-leye biraz erken geliyor. Çünkü, İstanbul şehrinin nasılsa kalmış, ağaçlı sokaklarından birinde yaşıyorum. Bahçemiz de epey şenlikli şu sıralarda... Küçük erik ağacımız çiçeklerini dökmeye başladı, meşe palamudunun ise dalları tomurcuklandı... Bahçemizin mutena bir köşesinde rahmetli anemin seneler önce diktiği peygamber güllerinin torunları var... Ama onlar henüz açmadılar, mutlu, mesut haziran bekliyorlar...

Doğa, mahalle her şey cıvıl cıvıl da benim keyfim pek yerinde değil, tansiyonum oynadı, hep yukarılarda seyrediyor, diğer yandan da bacaklar ve de yorgunluk, bitkinlik.... Çocuklar işe, torunlar derslere daldılar. Ben de yalnız kaldım... Dinledikçe yeni sorunlar buluyorum...

Barış yanlısı iki yaşlı kadın

Mart ayında ne yaptım biliyor musunuz? 19 Mart'ta Kadıköy'deki Irak İşgalini Protesto eylemine katıldım... Anadolu yakasındaydı topladım cesaretimi, kız kardeşimi de yanıma aldım, gittik birbirimize dayana, dayana... Sendikalar, dernekler, partiler herkes oradaydı. Amerikan işgalini protesto ettik, barış için sloganlar attık, gençler dans ettiler, barış şarkıları söylediler...Yoksul halkların birbirini sevmesi ve desteklemesi lâzım... Aksi durumda Amerika gibi dünyanın tuzu kuruları, hayatı bize çok rahat zindan edebilirler...

Polis Kadıköy'e çıkan tüm yolları kapadığı için bacaklarım koptu... Niye kapatırlar bu yolları anlamıyorum? Biraz da caydırıcı olsun millet gitmesin diye yapıyorlar galiba...

Yaa gördüğünüz gibi her zaman sorunlu ve isteksiz değilim...Yaşam bazı

anlarda beni de o coşkulu akışı içine alıp, sürüklüyor. Mutluluk ve sıkıntı, hastalık, sağlık, keder ve sevinç her şey iç içe... Biri olmadan diğeri ne kadar manasız değil mi?

Belki de yorgunluğum baharla ilgilidir... Vücut yeni bir mevsime hazırlıyor kendini... Onun sesine kulak vermek lâzım... Kışın yediklerimiz içtiklerimiz ve soluduğumuz hava nedeniyle vücudumuzda epey zehirli madde birikti. Vücudumu arındırmak için ben ılık ılık ada çayı içiyor, daha sık banyo yapıyorum. Öğle saatlerinde yapılan şekerlemenin de vücudun dinç kalmasına yardım ettiği söyleniyor... Oysa benim uyku ile aram hiç iyi olmadı... Durun size doping ilacı tarif edeyim: Bir kivi-yi ezin. Bir greyfurt ile bir portakalı sıkıp buna ilave edin. Daha sonra iki tatlı kaşığı balla yukarıdaki karışımı iyice karıştırın... Ilık içmenizi öneririm ben, neme lâzım, faranjit falan olursunuz...

**Cemile Teyze'nin
MUTFAĞINDAN**

Kadın gönlünün çiçekleri: OYALAR

Türkiye’de kadınların göz nuru oylar, yazma kenarlarından kopuyor artık... Oya tutkunu bir kadın Aynur Eldem onları, keplere, takılara, elbiselere taşıyarak pek güzel bir iş yapmış... İşte kadınların görünmeyen emek türlerinden birinin açığa çıkma serüveni...

Necle Akgökçe

Aynur Eldem

İstanbul’da yaşayanlar veya İstanbul’da yaşamayıp da gazete okuyanlar, Cihangir Firüzağa Camii avlusundaki açık hava kahvesini bilirler... İşte o kahveyi Tophane’ye doğru biraz geçtiğinizde Defterdar Yokuşu’nun hemen başında, solda, cicili bicili bir mekân göreceksiniz... Kapısında Gaia Tasarım levhası bulunan galeri atölye arası bu güzel yeri ziyaret ederseniz, kadınların yaratım ve üretkenlikte sınır tanımadıklarına kendi gözlerinizle şahit olma olanağını yakalayabilirsiniz.

Gaia ismini mitolojiden almış; o yeryüzünün ana tanrıçası... Kendi kendine doğurma yeteneğine sahip... İki kadın çabalarını birleştirerek kurmuşlar Gaia’yı... Kuruculardan Özgül Kaptan: “Bazen kendimiz ürettik, bazen dışarıdan aldık ama başından beri

kadınlar tarafından üretilmiş yerel ürünleri sergilemeyi, satmayı tercih ettik. Bir süre sonra doğal bir akış oldu.” diye anlatıyor çalışmalarını... Neler yok ki mekânda; el sanatları ürünleri, özgün giysiler, seramik ürünler, dekoratif mumlar... Kadınların ürünleri için bir nevi pazar görevi görüyor, Gaia... Ama günümüzde bir ürünün satılması için başka şeyler de gerekiyor. “İlkokul mezunu, dünyaya kendi evinden bakan bir kadının ürettiğini satması için, ürünün planlanması gerektiğine inanıyorum. Aynur Hanım’ın çalışmalarını görünce yapılması gereken şeyin bu olduğuna inandım. Sonuçta ev içi emeğe dönen

bir çizgi değerlendirilmiş olunuyor ayrıca çok farklı bir ürün sunulmuş oluyor.”

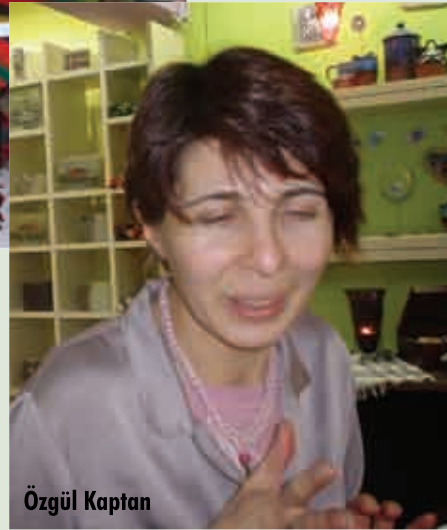
Sandık içindekiler

Bizi Gaia’ya getiren Aynur Hanım’ın kafasındakileri uygulayarak oluşturduğu oya sergisiydi... Aynur Hanım, oyları keplere, takılara, giysilere uygulamış, başörtü kenarlarından kurtulan oylar bambaşka nesnelere dönüşmüş... Sergiyi gezerken kadınların, aşklarını, özlemlerini, acılarını akıttıkları renk

renk, biçim biçim oylarla ne türden harikalar yaratılabileceğine tanıklık ediyoruz...

Aynur Eldem Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi Stil Bölümü mezunu, uzun süre halı üretimi üzerine çalışmış ve kızlara halıcılık kursları vermiş. Oyaya yönelme

serüvenini şöyle anlatıyor: “Ömerli Barajı çevresinde bir köyde oturuyorum... Köyde otururken kadınların çok güzel oya ve dantel yaptıklarını gördüm. Elleri hiç boş durmuyor, devamlı üretiyorlardı. Fakat bunları nasıl değerlendireceklerini bilmiyorlar, yaptıklarını sandıklara tıkıyorlardı. Ne yapılabileceğini düşündüm... Yapılan oyları takı, giysi, başlık, kep şeklinde yorumlamaya başladım. Ben hangi ip-liği nasıl kullanacaklarını anlatıyorum,

Özgül Kaptan

onlar yapıyorlar. Ördükten sonra da o çıkan oyayı dantellerle, materyalle buluşturup tasarlıyorum. Hırka, elbise, takı, kep gibi ürünlerle oyayı moda haline getirmek için uğraşıyoruz. Oya, kadınların gönül bahçesinin çiçeğidir. Adeta onları üzerimize taşıırken, görünmeyen bir kadın emeğini de açığa çıkarmış oluyoruz.”

Oyaları kadınların gönül bahçesinin çiçekleri olarak tanımlarken edebiyat yapmıyor Aynur Hanım, gerçekten de kadınlar, geçmişte kaç göçün hakim olduğu dönemlerde, dile getiremedikleri bazı duygu ve tutkularını yaptıkları oyalarla açığa çıkarıyorlarmış.

Örneğin, gelin kayınvalidesinden memnun değilse, aralarında problem varsa; o sabah mor oyalı bir yazma takıyor, “Ey kaynana sana güceniğim” demeye getiriyor-muş... Kocasıyla

sorun varsa biber oyası takıyormuş. Halinden memnun keyfi yerinde olan bir gelin ise pembe oyalı yazmasıyla ifade ediyormuş durumunu. Kızımız bir-rine çok tutkun ve bunu açıklayamıyor;

o vakit gül oyalı bir yazma geçi-riyormuş başı-na... Oyalar-daki kırmızı renk, aşkı simgeleye-gelmış hep...

Sergide en çok ne ilgi çekmiş? Şu veya bu parça

diyemiyor Aynur Hanım... Herkes ken-dine göre bir şeyler buluyormuş... Takı sevenler oyalı bir küpe ya da kolye, kep takanlar kenarından üzüm salkımları gibi oyalar sarkan bir kep, fular takanlar oyalı bir fular alıp gitmişler.

Aynur Eldem, Özgül Kaptan işbirliği onların hayallerini büyütmelerine de yaramış, bundan sonraki hedefleri; oyalı tasarımları mekânlara taşımak... Butik otellerde turistlere yönelik dekoratif mobilyalar üretecekler... Fikir parlak “Kadınlara ait bir kültürü evrenselleş-tirmek açısından bu proje çok önemli... Oya üreten kadınlar açısından emekleri-ni değerlendirmek için önemli bir fırsat” diye heyecanla anlatırken Aynur Eldem, Özgül Hanım giriyor konuşmaya ve onun heyecanını paylaşarak devam ediyor: “Kadınlar tarafından üretilen ürünlere ilişkin en önemli meselenin, bu ürünleri farklı tasarımlarla sunmak olduğunu düşünüyorum. Pazarlama, ürün doğru tasarlandıktan sonra gelir. Bundan sonra da yine bu tür sergiler tasarlamak istiyoruz. Eviçi emeğine görünürlük kazandırıyoruz biz...”

Aynur Hanım’ın Petrol-İş’li kadın-lara da önerisi var: “Yaptıkları oyaları sandıkta tutmasınlar, ortaya çıkarsınlar. Ben öyle yapıyorum, güzellik onu kul-landığımız zaman çoğalır” diyor...

İçim umut ve iyi hislerle dolu ayrı-lıyorum, Gaia’dan. Defterdar Yoku-şu’ndan aşağıya yavaş yavaş inmeye başlıyorum, sağlı sollu dükkanları, büyük marketleri geçtikten sonra b- liyorum, Mart güneşi ile ısıtılanmış masmavi bir deniz çıkacak karşıma...

Gaia Tasarım

Defterdar Yokuşu (İtalyan), No: 96/1
Cihangir Tel: 0212 244 78 08

Aynur Eldem Kimdir?

Marmara Üniversitesi, Güzel Sanat-lar Fakültesi Tekstil Bölümü’nden mezun oldu. İpek Halı konusunda özgün tasarımlar ve çeşitli teknikler geliştiren Eldem, Osmanlı dönemi hamam ve harem hayatı, Nasrettin Hoca fıkraları gibi konuları dilimli yuvarlak halılara uyguladı. Çalış-maları Osmanlı Devleti’nin 700. yılı kapsamında yapılan etkinliklerde sergilendi.

Dantel, oya ve yöresel kumaşları, batik, süet ve derilerle örerek, tas, ve metallerle buluşturup özgün takılar oluşturdu. Ürünleri Kültür Bakanlı-ğı’nın yurtdışındaki çeşitli sergile-rinde sanatseverlere sunuldu.

Metropoldeki kadını anlatan erkek

Sayfalarımıza zaman zaman erkek konuk da misafir ediyoruz... Bu sayımızda kadınların büyük şehirdeki maceralarını beden diliyle, yani pandomim sanatıyla anlatan bir erkek sanatçı var...

Aysun Selçuk

Hayatta seçimlerin önemini düşündükçe ürpertiyor insan. Yaşam koşulları mı yönlendirir insanı seçimlerini yaparken? Eğer bu soruya yanıt evetse, bu aynı koşullar içinde aynı seçimleri yapacağız demektir. Oysa biliyoruz ki bu doğru değil. Bazı insanları özel yapan, onların alışlagelmişin dışındaki seçimleridir. O türden seçimler yapabilmek için de insanın huzursuz, rahatı kaçmış bir ruhunun olması lâzım galiba... Yatağını arayan su gibi, yaşam boyunca arayış içinde olan, dünyayı bizden farklı algılayıp içindeki renkleri dışa vurmak isteyen kişilerdir bu insanlar. Bazıları bu arayışı ve dışa vurumu çok ama çok sessiz yapar. Ata Aksoy gibi.

Ata Aksoy bir pandomima sanatçısı. İlk defa bir mim sanatçısıyla tanışıyorum. Hayranlık içinde dinlediğim yaşam öyküsü Batman'da başlıyor.

Ata Aksoy 1973 yılında doğmuş. O da İstanbul'un çağrısına kulak vererek baba ocağını terk edenlerden. "Benim doğduğum coğrafya, o

dönemlerde siyasi olaylardan dolayı ruhları tutsak eden bir coğrafyaydı "diyor.

Çocukluğunun en renkli saatlerini Charlie Chaplin'i izleyerek ve izlenmediğinden emin olduğu تنها köşelerde onu taklit ederek geçirmiş. Zamanla doğduğu yerle çatışmaya girmiş. Batman ona yetersiz gelmeye başlamış. Yüzünü başka bir yöne çevirmesi gerektiğini anlamış. Bu sıkışmışlığı en iyi kendi sözleri açıklıyor: "Ya gidecek ya da intihar edecektim."

Su yolunu buluyor

O gitmeyi, yaşamayı, kendini var etmeyi seçmiş. 19 yaşında İstanbul'a gelmiş. Büyük şehirle tanışmak hiç de kolay olmamış onun için. Bu tanışma, şehirle bir türlü kaynaşamama onda "çöküntü" ye yol açmış. Ata "geldiğim yerde her şey belliydi; siyah-beyaz gibi. Ama büyük şehrin her yerinde bir derinlik vardı ,bu da insanı şaşırtıyordu" diyor. Geçinmek için bir sürü işe girmiş. Ama içindeki Chaplin onu hiç bırakmamış

onun sesine kulak vererek tiyatro gruplarının arasında bulmuş kendini. Bir dönem animatörlük yaptıktan sonra su yolunu bulmuş ve Ata Aksoy "beden dilini" seçmiş.

Pantomimde Ata çok güzel işlere imza atmış. UNESCO ve bazı vakıflarla birlikte deprem bölgesinde çocuklar için dokuz ay çalışmış. Sokak çocuklarına yönelik programlarda yer almış. Kent kültürü, çevre konularında birçok bağimsız sokak gösterileri yapmış ve yapmaya devam ediyor. Şimdilerde yeni bir proje üzerinde çalışıyor. Yapacağı gösteriyi anlatırken çok heyecanlı ama biraz da buruk ; o da Türkiye'deki birçok sanat-

çı gibi maddi destek yoksunluğundan dertli. Ama yine de heyecanını kaybetmemiş Ata Aksoy "Metropol ve Kadın" ismini verdiği gösterisi için aylar öncesinden çalışmaya başlamış. Şehirde yaşayan birçok kadınla birebir görüşme yaparak gösterisi için alt yapı hazırlamış. Kadınlarla yaptığı görüşmelerde dikkat ettiği en önemli detay, sizin de tahmin edebileceğiniz gibi mimikler. Ata "Kadınların ruhlarında büyük dehlizler var" diyor. Kendimizi ifade edemememizden işin doğrusu ifade etmek isteğimizizin hep kısıtlandığından bahsediyor. Çalışma hayatında, aile hayatında kadınların engellerle kuşatılmış olduğunu söylüyor. Tüm o kadınları sorunlarıyla sahneye taşımak, bu bir de sadece beden dilini kullanarak oluyorsa, gerçekten yük büyük görünüyor. Aslında bedenine hapsolmuş, her şeyi içinde yaşayan veya buna zorlanan biz kadınlar için bu sanat alanı bize hiç de yabancı değil.

Biz kadınların da kendini ifade etme biçimi çoğu zaman aynı mim sanatçıların yaptığı gibi gözlerimiz ve bedenimiz değil mi? ♀

Pandomim nedir?

Pandomim duyu ve düşünceleri dans ve müzik eşliğinde, mimik ve davranışlarla canlandırma sanatıdır. 16. yüzyılda İtalya'da ortaya çıkan bu sanat gelişerek günümüze kadar gelmiştir.

Çocuklar doğduktan sonra eşim çok değişti

Sevgili Figen Hanım!

Eşimle aynı işyerinde çalışıyorduk ve sevişerek evlendik. Biri üç, diğeri bir yaşında iki çocuğumuz var... İlk çocuktan sonra eşimle aramızda bir mesafe oluştu... İkinci çocuktan sonra ise bu mesafe arttı. Son zamanlarda durum iyice vahim hale geldi. İşten çıktuktan sonra eve hiç zamanında gelmiyor, mutlaka arkadaşlarıyla bir yerde takılıp geç bir vakitte geliyor. Öyle ki karşılaşamaz hale geldik... O geldiğinde ben çok yorgun oluyorum, küçükler de uyumuş oluyor. Uyardım ama çok umursamadı, bana biraz da küçümseyerek "evimizin annesi" rolünü yükledi, o minvalde devam ediyor... Bence bu artık sorumsuzluğa giriyor. Çok kızıyorum... Birinin çocukları düşünmesi gerekiyor herhalde... Ne yapayım?

İzmir'den Alev. A

Dayatma olmamalı...

Annelik bir tercih olarak yaşandığında mutluluk verebilir. Ama anladığım kadarıyla siz olayı artık bir dayatma olarak yaşıyorsunuz... Bu kötü bir şey... Çocuk sahibi olmak erkekleri gerçekten de değiştiriyor... En paylaşımcı erkek bile çocuğun anneye olan emzirme, bakım ilişkilerini abartıp, bunları kadınlık görevlerinin içinde değerlendiriyor. Bir süre sonra çocuk bakımı doğrudan kadınların üzerine kalıyor... Oysa artık hazır bezler var, çocukların çoğu belli bir yaştan sonra biberon ve mamalarla besleniyor... Yani çocuk bakımı işleri erkeklerin çok rahat paylaşacağı bir hal aldı. Ona anneliğin içgüdüsel bir durum olmadığını sonradan öğrenildiğini, bu işlerin her zaman mutluluk vermediğini münasip bir dille anlatıp, bakım ve sorumluluğu paylaşmasını isteyin... Ayrıca çocukları bir yere bırakarak haftanın bir gününü mutlaka kendinize ayırın... O gün gezin konuşun, dertleşin.... Mutluluk dileklerimizle...

İşyerimin kapanma ihtimali var...

Merhaba Figen Hanım,

Bir kimya laboratuvarında çalışıyorum... İşlerimiz zaman içinde iyice kötüleşti... Eskisi gibi iş alamamaya başladık... Patron firmayı küçültmek maksadıyla üç arkadaşımızı işten çıkardı, ama sanırım kriz devam ediyor... Geçenlerde yeni işten çıkarmaların olabileceğini söyledi. Ben 34 yaşında eşinden ayrılmış bir kadını 2.5 yaşında bir kızım var... Hayatımı tekrar kurmaya çalıştığım şu günlerde işsiz kalmak gerçekten de baş edebileceğim bir sorun değil. Yaşamımızı devam ettirmek için her ay belli miktarda bir para kazanmam lâzım. Sinirlerim çok bozuldu, uykularım kaçıyor... Canım çalışmak istemiyor, üstüme bir durgunluk geldi. Ne yapacağımı şaşırdım...

Kartal'dan Suna K.

Ne kadar idare edebileceğinizi hesaplayın

Her ay elinize bir miktar para geçmesi çok önemli tabii... Yalnız annelerin işi çok zor biliyorum ama önce biraz sakinleşin... Şefiniz durumundaki kişiyle gidip açıkça konuşun... Durum gerçekten de kötü ise çıkarıldığınız zaman elinize ne kadar para geçeceğini, bununla ne kadar idare edebileceğinizi hesaplayın ve vakit geçirmeden üzerinizdeki durgunluğu atıp iş aramaya başlayın, bunu günlük mesainin bir parçası olarak değerlendirin... Paniğe kapılmadan çözüm olanakları üzerinde yoğunlaşırsanız, çözüm bulabilirsiniz... Uzun vadeli bir çözüm olanağı yoksa geçici çözümler üzerinde de düşünebilirsiniz... Üzülmeyin, yaşam her an farklı olanaklar ve sürprizler çıkarabilir karşımıza. Sevgiler...

Eşimin işi...

Değerli Figen Hanım!

10 yıllık evliyim... 8 yaşında bir oğlumuz var. Eşim uzun süredir işsizdi ve benim gelirimle geçinmeye çalışıyorduk... Daha doğrusu geçinemiyorduk... Kredi kartı borçlarının iyice tırmadığı bir dönemde eşim iş buldu... Bir yıldır, borçsuz harçsız yaşıyoruz... Ama bu kez başka sorunlar var. Eşim arabasıyla pazarlama işi yapıyor ve sürekli yollarda... Geldiğinde çok yorgun ve ilgisiz oluyor... İletişimimiz koptuğu gibi sürekli otel odalarında kalmasından da rahatsızım, beni aldatacağından korkuyorum. Hiç huzurum yok... Niye ben bu kadar endişeli biriyim, hasta mıyım... Ne yapayım?

Levent'ten Ayşegül Y.

Galiba abartıyorsunuz...

Sevgili Ayşegül Hanım!

Bu meslek galiba uzun süre çalışmayan eşinizin üzerinde sizin tahmininiz ötesinde bir baskı yaratıyor. Pazarlama gerçekten de zor bir iştir... Haftada onlarca kapıyı çalacak ve insanları ikna etmeye çalışacaksınız... Yorgun olması gayet doğal. Aklınıza kötü şeyler getirmeyin. O size ilgi göstermiyorsa, siz belirtin ilginizi. Özellikle hafta sonları ona başından geçenleri anlatırın. Bakın işinden rahatsızsa, birlikte yeni iş olanakları üzerinde düşünün... Ama bence ortada abartılacak bir sorun yok... Sağlıcakla kalın

“

*Her şey birikir
Sözler düşünceler ve nesneler biçiminde
Her şey birikir*

*Duru sular ters yazılar emek ve gözyaşı
Akıyor sanılan kuruyor sanılan
Haklar haklılıklar, ölüm zulumlar
Uçuyor sanılan her şey birikir
Deney birikir*

Gülten Akın

”

